

"Оптимa Банк" ААҚдагы жеке жактарга
банктык тейлөөнүн комплекстүү келишимине карата
№20 тиркеме

"ОПТИМА БАНК" ААҚТЫН БАНК КАРТАЛАРЫН ПАЙДАЛАНУУ ЭРЕЖЕЛЕРИ

МАЗМУНУ

ТЕРМИНДЕРДИН СӨЗДҮГҮ.....	3
1-ГЛАВА. ЖАЛПЫ ЖОБОЛОР.	7
2-ГЛАВА. КАРТАНЫ БЕРҮҮ ЖАНА САКТОО ТАРТИБИ.....	7
3-ГЛАВА. ПИН-КОД.	9
4-ГЛАВА. СООДА-СЕРВИСТИК ИШКАНАЛАРДА КАРТАНЫ ПАЙДАЛАНУУ....	10
5-ГЛАВА. БАНКОМАТТА КАРТАНЫ КОЛДОНУУ.....	12
6-ГЛАВА. ИНТЕРНЕТ ТАРМАГЫНДА КАРТАНЫ КОЛДОНУУ.....	13
7-ГЛАВА. КАРТАНЫ КОЛДОНУУДА КООПСУЗДУК ЧАРАЛАРЫ.....	14
8-ГЛАВА. КАРТАЛЫК ОПЕРАЦИЯЛАРДЫ ИШТЕП ЧЫГУУ.	16
9-ГЛАВА. КАРТАЛЫК ОПЕРАЦИЯЛАР БОЮНЧА ТАЛАШ-ТАРТЫШТАРДЫ ЖӨНГӨ САЛУУ.....	19
10-ГЛАВА. КАРТАЛЫК ОПЕРАЦИЯЛАРГА МОНИТОРИНГ ЖҮРГҮЗҮҮ ЖАНА КАРТАЛАРДЫ БЛОККО САЛУУ.....	20
11-ГЛАВА. Е-PIN ФУНКЦИЯСЫ МЕНЕН ЧЫГАРЫЛГАН КАРТАЛАР ҮЧҮН PIN КОДДУ ОРНОТУУНУН ЖОЛ-ЖОБОСУ.....	21
12-ГЛАВА. QR-КОД ЖАНА КООПСУЗДУК ЭРЕЖЕЛЕРИ МЕНЕН ТӨЛӨӨ БОЮНЧА НУСКАМА.	22
13-ГЛАВА. АКЧА КАРАЖАТТАРЫН КОНВЕРТАЦИЯЛОО.....	22

Терминдердин сөздүгү.

1. **Авторизациялоо** - эмитент тарабынан карта ээсинин банктык төлөм карталарын пайдалануу менен операцияларды (транзакцияларды) жүргүзүүгө ыйгарым укуктарын же авторлугун тастыктоо жол-жобосу, анын натыйжасында эмитенттин эквайер алдында жогоруда көрсөтүлгөн эмитенттин карттарын пайдалануу менен түзүлгөн эсептешүү документин аткаруу милдеттенмеси келип чыгат. Авторизациялоо автоматташтырылган (терминал аркылуу) жана добуштук (телефон байланышы аркылуу) болушу мүмкүн. Эгерде, банктын төлөм карталарын пайдалануу менен ишке ашырылган операциялар боюнча эмитент жана эквайер бир эле жак болуп саналса, анда авторизациялоо эмитент тарабынан кардарга ошол операцияны жүргүзүүгө берилген уруксат болуп саналат.
2. **Банктык төлөм картасы (мындан ары-карта)** - товарларды, кызмат көрсөтүүлөрдү сатып алууда, эсептешүүлөрдү жүргүзүүдө, улуттук жана чет өлкө валюталарында накталай акча алууда, акча которууларды жүзөгө ашырууда, ошондой эле терминалдар, банкоматтар же башка жабдуулар (перифериялык жабдуулар) аркылуу электрондук акча формасында эсептешүүлөрдү жүзөгө ашырууда пайдаланылуучу төлөм шайманы. Карт-эсептин ээсинин атына карт-эсеп боюнча таризделген карта негизги карта болуп саналат, ал эми үчүнчү жактарга карт-эсеп боюнча таризделген карталар кошумча карталар болуп саналат. Негизги картанын колдонуу мөөнөтү аяктаганда, ошондой эле ал жоголгон, уурдалган учурда, негизги картанын ордуна чыгарылган карта да негизги карта болуп саналат. Карталар дебеттик жана кредиттик болуп бөлүнөт, алар электрондук түрдө пластикалык карта катары чыгарылат же картанын токенизацияланган / санариптештирилген версиясы уюлдук орнотмодо сакталат жана NFC технологияны колдонуу менен контактсыз төлөм операцияларын жүргүзүүгө мүмкүндүк берет.
3. **Банкомат** -нак акча каражаттарын берүү жана/же кабыл алуу, картага акча каражаттарын жазуу, картанын ээси тарабынан ишке ашырылган транзакциялар боюнча маалыматтарды алуу, нак эмес төлөмдөрдү жүзөгө ашыруу жана ишке ашырылган транзакциялардын бардык түрлөрү боюнча карт-чектерди берүү үчүн каралган аппараттык-программалык комплекс. Банкомат банктык жабдуу болуп саналат жана коммерциялык банктын ыйгарым укуктуу кызматкеринин катышуусуз картаны пайдалануу менен операцияларды ээси тарабынан өз алдынча жүзөгө ашыруу үчүн арналган.
4. **Картаны блокко салуу** - картанын ээсинин, банктын же ишкананын демилгеси боюнча төлөм системасы тарабынан белгиленген ыкмалардын бири менен жүзөгө ашырылган, картаны пайдалануу менен операцияларды жүзөгө ашырууга толук же убактылуу тыюу салуу. Толугу менен тыюу салынган учурда, тейлөөгө көрсөтүүдө төлөм картасын алып коюу каралат.
5. **Достук фрод (Friendly fraud)** - картанын ээсинин жакын адамына (туугандары, достору, кесиптештери ж.б.) картаны же картанын реквизиттерин атайлап же билип туруп ачыкка чыгаруу жана/же берүү, жана анын натыйжасында, бул адамдар тарабынан картанын ээси тарабынан санкцияланбаган карта операцияларын жүзөгө ашыруу. Мындай операциялар үчүн жоопкерчиликти картанын ээси тартат.
6. **Картанын ээси** - банктын кардары, жеке адам, анын ичинде банк менен түзүлгөн келишимдин негизинде картты пайдалануу менен операцияларды жүргүзүүгө укугу бар юридикалык жак/жеке ишкер-карт-эсептин ээси тарабынан ыйгарым укук чегерилген, анын ичинде карт-эсеп боюнча ачылган негизги жана кошумча карталардын ээлери.
7. **Карт эсеби** - картаны же анын реквизиттерин пайдалануу менен ишке ашырылган операциялар чагылдырылган банктык эсеп.
8. **Карталык операция** - картаны жана/же анын реквизиттерин жана аралыктан тейлөөнүн башка шаймандарын пайдалануу менен жүргүзүлгөн операциялар

- (мисалы, товарларды, кызмат көрсөтүүлөрдү сатып алуу, акча каражаттарын которуу, валюталарды алмаштыруу же накталай акча каражаттарын алуу), анын натыйжасында картанын ээсинин карт-эсебиндеги акча каражаттарынын калдыгынын өзгөрүүсү жүрөт.
9. **Картаны компрометациялоо** - картанын ээсинен айырмаланган үчүнчү жактын картага, анын реквизиттерине же карт-эсебине, ошондой эле Оптима 24түн сыр сөздөрүнө жана логиндерге тиешелүү жашыруун маалыматка жетүү фактысы, ошондой эле мындай пайдалануу фактысына шектенүү.
 10. **Байланыш борбору** – банктын иштеп жаткан жана потенциалдуу кардарларынын аралыктан кайрылууларын иштеп чыгуу үчүн арналган, күнү-түнү иштөөчү байланыш борбору болуп саналган банктын бөлүмү. **Байланыш борборунун телефондору:** (312) 90 59 59, 0-800-800-00-00* (чалуу "Кыргызтелеком" ААКнын стационардык телефондорунан акысыз). O!, Beeline жана MegaCom түйүндөрүнүн абоненттери үчүн кыска номер: **9595** (чалуу акысыз).
 11. **Моновалюталык карта** - карт-эсепти жүргүзүүнүн бир валютасы менен карта.
 12. **Уюлдук орнотмо** - бул, төлөм уюлдук сервиси орнотулган жана NFC технологиясы колдоого алынган (мисалы, акылдуу саат, смартфон, планшет ж.б.) Картанын ээсинин кандай болбосун көчмө жабдуусу.
 13. **Мультивалюталык карта** - негизги суб-эсепке байланган суб-эсеп болуп саналган бир нече валютадан турган карт-эсепти жүргүзүү мүмкүнчүлүгү бар карта. Мультивалюталык картада төмөнкү валюталардагы 4 валюта себети (суб-эсеп) камтылган: Кыргыз сому (мындан ары – KGS), АКШ доллары – (мындан ары – USD), евро (мындан ары - EUR), рубль (мындан ары – RUB), алардын негизги суб-эсеби KGS валютасында жүргүзүлөт. Мультивалюталык картанын жеткиликтүү суммасы жана балансы негизги эсептин валютасында банктын коммерциялык курсу боюнча валюталык суб-эсептердин калдыктарын кайра эсептөө жолу менен көрсөтүлөт (сатып алуу).
 14. **Мультипликатор** - карта операцияларын карт-эсепти жүргүзүү валютасынан айырмаланган валютада жүзөгө ашыруу учурунда карт-эсеп боюнча карыздын келип чыгуу тобокелдигин теңдөө максатында банк тарабынан колдонулган карталык операциялар боюнча авторизациялоо суммасына пайыздык үстөк түрүндөгү коэффициент. Карталык операциялар боюнча жыйынтыктоочу өз ара эсептешүүлөрдү жүргүзүү (карталык операциянын суммасын картанын ээсинин карт-эсебинен чыгарып салуу) мультипликаторду колдонбостон жүргүзүлөт. Мультипликатор колдонулуучу карталык операциялардын түрлөрү Банк тарабынан өз алдынча аныкталат. Мультипликатордун өлчөмү валюта рыногундагы рыноктук конъюнктурага жараша Банк тарабынан белгиленет жана Банк тарабынан бир тараптуу тартипте өзгөртүлүшү мүмкүн. Мультипликатордун өлчөмү жөнүндө маалымат Банктын корпоративдик сайтында көрсөтүлөт www.optimabank.kg. Мультипликаторду колдонуу мисалдары менен кененирээк 12-бөлүмдөн таанышууга болот.
 15. **Нормалдаштыруу** -бул конверсиялык операцияларды жүргүзүүдө мультивалюталык картанын суб-эсептери боюнча акча каражаттарынын кыймылы.
 16. **Банктык төлөм карталарын пайдалануу менен эсептешүүлөрдүн төлөм системасы** (мындан ары – төлөм системасы) - бул системалардын операторлорунун талаптарына жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык эмитирленген жана тейлөөгө алынган карталарды пайдалануу менен эсептешүүлөр системасы. Төлөм системасы тарабынан системанын катышуучуларынын ортосунда карталарды пайдалануу менен төлөмдөр боюнча өз ара эсептешүүлөрдү жүзөгө ашыруунун белгилүү эрежелери белгиленет. Төлөм системалары локалдык (мисалы, МИР, улуттук (Элкарт) жана эл аралык (Visa, MasterCard ж.б.) болуп бөлүнөт.
 17. **Мобилдик төлөм кызматы** - провайдер менен картанын ээсинин ортосунда түзүлгөн өзүнчө макулдашуунун (келишимдин) негизинде картанын ээсине берилүүчү, уюлдук орнотмодо орнотулган, карталарды токенизациялоого,

токенди алып салууга, операцияларды ишке ашыруу үчүн токенди колдонууга мүмкүндүк берген тиркеме болгон провайдердин программалык камсыздоосу. Төлөм мобилдик сервисинин функционалдык мүмкүнчүлүктөрү, аны пайдалануу шарттары жана картанын ээсине аны пайдаланууга укуктарды берүү тартиби провайдер тарабынан аныкталат. Эгерде Банк провайдер катары иш алып барса, мобилдик төлөм кызматы болуп банктын мобилдик тиркемеси саналат. Мындай мобилдик төлөм сервистерине электрондук капчыктар каражаттары боюнча мобилдик төлөмдөр системасы кирет (Google Pay, Garmin Pay ж.б.), алар NFC технологиясына ээ мобилдик түзүлүштөгү программалык камсыздоо менен айкалышта сатып алууларды төлөөгө жана акча каражаттарын алууга мүмкүндүк берет.

18. **Постирлөө** (же клиринг) - төлөмдөрдү чогултуу, иштеп чыгуу, тастыктоо жана төлөм системасынын катышуучуларынын ишке ашырылган карталык операциялар үчүн өз ара милдеттенмелерин эсептөө процесси, ал төлөмдөр балансынын шарттарына жараша өз ара чегерүү жолу менен ишке ашырылат жана карталык операциялар боюнча акыркы финансылык өз ара эсептешүүнү билдирет.
19. **Процессинг** - төлөм системасынын катышуучуларына финансы маалыматтарын кабыл алуу, иштеп чыгуу жана берүү боюнча өз ара байланыштуу процесстерди камтыган лицензиялануучу ишмердүүлүк.
20. **Процессинг борбору** (мындан ары - ПБ) – процессингди жүзөгө ашыруучу юридикалык жак.
21. **Провайдер** - төлөм системасынын эрежелеринин негизинде жана/же төлөм системасы менен өзүнчө макулдашуунун негизинде карталык операцияларды жүргүзүү максатында Токенди түзүүдө, тейлөөдө жана пайдаланууда маалыматтык жана технологиялык өз ара аракеттенүүнү камсыз кылган төлөм мобилдик сервисин өндүрүүчү (иштеп чыгуучу) болуп саналган юридикалык жак. Мындан тышкары, карта ээси банктын программалык камсыздоосун пайдаланган учурда, банк провайдер боло алат;
22. **Рекурренттик төлөмдөр** - Интернет тармагында жүргүзүлүүчү үзгүлтүксүз карталык операциялары (төлөмдөр) же карта ээсинин катышуусун жана тастыктоосун талап кылбаган, мурда сакталган картанын реквизиттери боюнча аралыктан банктык тейлөө аркылуу жүргүзүлүүчү карталык операциялар (төлөмдөр) (Мисалы, абоненттик төлөм / интернет-ресурстардын кызмат көрсөтүүлөрү үчүн жазылуу боюнча төлөм, товарларды же кызмат көрсөтүүлөрдү бөлүп төлөө, үзгүлтүксүз "авто төлөмдөр").
23. **Социалдык инженерия** - бул алдамчыларга акча каражатын уурдоо максатында карта ээсинин корголгон/жашыруун маалыматын алууга мүмкүндүк берген психологиялык жана социологиялык ыкмалардын, ыкмалардын жана технологиялардын жыйындысы.
24. **Токтотуу баракчасы** - операциялардын бардык жана/же белгилүү бир түрлөрүн аткаруу убактылуу токтотулган же убактылуу токтотулган блокко салынган карталардын тизмеси.
25. **Картаны токенизациялоо** - бул, төлөм системалары тарабынан сунушталган жана картанын реквизиттерин коргоо үчүн картанын купуя маалыматтарын атайын жекелештирилбеген эквивалентке (токенге) алмаштырууга арналган технология. Токенизациялоо процесси картанын жана токендин реквизиттеринин таңгагын түзүп, токенди колдонуу менен операцияларды жүргүзүү үчүн колдонулган картаны уникалдуу аныктоого мүмкүндүк берет. Токенди колдонуу менен аткарылган операциялар, картанын ээси тарабынан картанын өзүн же анын реквизиттерин колдонуу менен жасалган операцияларга барабар.
26. **Токен** – картаны токенизациялоо фактысы боюнча түзүлгөн жана төлөм системасынын корголгон булут сактагычында шифрленген түрдө сакталган, ошондой эле мобилдик түзүлүштүн эс тутумунда сакталган картанын санариптик чагылдырылышы.
27. **Фишинг** ((*phishing* *fishing*ден алынган, "балык уулоо, багуу") -интернет - алдамчылыктын түрлөрүнүн бири, анын максаты картанын ээсинин жашыруун жана корголгон маалыматтарына-карталардын реквизиттерине жана сыр

сөздөрүнө, жана/же аралыктан банктык тейлөө системасынан логин жана сыр сөзгө жетүү болуп саналат. Көбүнчө алдамчылар карта ээсинин ишенимине кирип, социалдык тармактардын, мессенджерлердин ортомчуларына Картанын реквизиттерин жана сыр сөзүн алышат. Негизинен, жалган сайттарга шилтемелерди камтышы мүмкүн банктын же ири жана белгилүү компаниялардын атынан, анын ичинде массалык таратуу ыкмасы колдонулат, алар тышынан чыныгылардан эч айырмаланбайт. Мындай жөнөтүүлөрдө же билдирүүлөрдө картанын ээсинин көбүнчө картанын ээси өз ыктыяры менен өзүнүн эсептик маалыматтарын / картанын реквизиттерин киргизген жасалма сайтка жөнөтүү жолу менен персоналдык маалыматты жаңылоону же тууралыгын ырастоону суранат. Эгерде алдамчылар бул маалыматты ала алышса, бул карт-эсептен акча каражаттарынын уурдалышына алып келет. Мындай операциялар үчүн жоопкерчиликти картанын ээси тартат.

28. **Эквайер** - Эквайрингди жүзөгө ашырууга уруксат алган Банк, тиешелүү төлөм системаларынын технологияларына жана ченемдик актыларына жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, аралыкта орнотулган жабдуулар аркылуу авторизациялоо же транзакцияларды жүргүзүү мүмкүнчүлүгүн камсыз кылган аралыкта орнотулган жабдуулар тармагынын ээси
29. **Эквайринг тармагы** - төлөм системаларынын катышуучуларынын карт операцияларын жүзөгө ашыруу үчүн арналган банк-эквайерлердин бардык түзүлүштөрүн камтыйт: банкоматтар; банктардын бөлүмдөрүндө орнотулган кассалык POS-терминалдар; соода-сервистик ишканаларда орнотулган соода POS- терминалдар; төлөм терминалдары; автоматтык депозиттик машиналар; электрондук коммерция.
30. **Электрондук соода (E-commerce)** -Эквайер менен келишимдик мамилелери бар соода-сервистик ишканалардын компьютердик тармактарды пайдалануу менен интернет-сайттар аркылуу жүзөгө ашырылуучу финансылык/соодалык накталай эмес карт операцияларын жүргүзүү предметине.
31. **Эмбоссирленген картанын ээсинин аты** - картанын алдыңкы бетине басылган Латын транскрипциясындагы карта ээсинин фамилиясы жана аты.
32. **Эмитент** - Тиешелүү төлөм системаларынын технологияларына жана эрежелерине жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык карталарды чыгарууну жүзөгө ашырган Банк.
33. **CVV2-код (Card verification value)**- интернет аркылуу жана башка операциялар аркылуу төлөөдө суралуучу картанын аныктыгын текшерүү үчүн үч орундуу код.
34. **E-PIN** (электрондук ПИН-код) банктын жабдууларында туруктуу ПИН-кодду андан ары өз алдынча орнотуу үчүн картанын ээсине берилүүчү убактылуу код.
35. **Near Field Communication (NFC)** - түзмөктөр жана/же карта жана түзмөктөр ортосунда маалымат алмашуу мүмкүнчүлүгүн берген чакан диапазондогу зымсыз маалыматтарды берүү технологиясы. Көпчүлүк төлөм системаларынын талабы боюнча, карталар контактсыз төлөм технологиясын колдошу керек (NFC).
36. **PIN-код (Personal identification number, мындан ары-ПИН-код)** - операция жасоо үчүн пайдалануучуну аутентификациялоого мүмкүндүк берүүчү персоналдык идентификациялык номер. ПИН-код-бул картага кирүүчү сыр сөз болуп саналат жана карта ээси болуп саналбаган үчүнчү жактарга айтылбай турган жашыруун жана корголгон маалыматка ээ. Картанын ПИН-коду төмөнкү максаттарда ыйгарылат: **идентификациялоо тартиби** карталык операцияларды жүргүзүүдө анын кармоочусунун инсандыгын аныктайт.
37. **POS-терминал (point-of-sale)** - соода-сервистик ишканаларда картаны жана аралыктан тейлөөнүн башка шаймандарын колдонуу менен товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөмдөрдү кабыл алуу үчүн терминал.
38. **3) 3D Secure сырсөз** - колдонуучунун транзакциялар боюнча эки факторлуу аутентификациясы үчүн кошумча коопсуздук катмары катары колдонулган коопсуз протокол. Технология Verified by Visa (VbV) кызматынын алкагында интернет-төлөмдөрдүн коопсуздугун жакшыртуу максатында Visa төлөм системасы үчүн иштелип чыккан. Бул протоколго негизделген кызматтар Mastercard төлөм системалары тарабынан Mastercard SecureCode (MSC) деген ат

менен да кабыл алынган. 3D Secure сырсөзү динамикалык түрдө түзүлөт жана Интернетте сатып алууларды жасоодо колдонууга арналган.

39. **QR-код** - накталай эмес төлөмдөрдү жана которууларды жүргүзүүдө колдонулуучу төлөм маалыматтарын берүү үчүн штрих коддун эки өлчөмдүү символу.

1-глава. Жалпы жоболор.

40. "Оптима Банк" ААКнын карталарын пайдалануу эрежелери (мындан ары текст боюнча – Эрежелер) "Оптима Банк" ААК (мындан ары текст боюнча – Банк) тарабынан эмитирленген төлөм системасынын карттары боюнча карттык операцияларды жүргүзүүдө пайдалануу шарттарын, Тейлөө шарттарын жана коопсуздук чараларын аныктайт.
41. Бул эрежелер Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын "Кыргыз Республикасындагы банктык төлөм карталары жөнүндө" Жобосуна, "Оптима Банк" ААКнын төлөм карттары жөнүндө Жобого жана тиешелүү төлөм системаларынын эрежелерине ылайык түзүлгөн.
42. Бул эрежелер стандарттуу (типтүү) болуп саналат жана карта ээси тарабынан өзгөртүлбөйт. Банк, <https://www.optimabank.kg/ru/press-centre/all-news.htm> ИКорпоративдик сайтка "жаңылыктар" бөлүмүндө киргизилген өзгөртүүлөр жөнүндө маалыматты жайгаштыруу менен, зарылчылыкка жараша бир тараптуу тартипте ушул эрежелерди кайра карап чыгышы мүмкүн, анда <https://www.optimabank.kg/ru/press-centre/all-news.html> алдыдагы өзгөртүүлөр жөнүндө маалымдоо үчүн Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарында белгиленген мөөнөт эске алынат.
43. Бул эрежелер "Оптима Банк" ААКсындагы жеке адамдарды банктык тейлөөнүн комплекстүү келишиминин (мындан ары - БТКК) ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2-глава. Картаны берүү жана сактоо тартиби.

44. Банк картаны түздөн-түз картанын ээсине же нотариалдык жактан күбөлөндүрүлгөн ишеним каттын негизинде иш алып барган ишенимдүү адамга берет.
45. Картаны картанын ээси болуп саналбаган үчүнчү жактарга пайдаланууга же күрөө катары берүүгө тыюу салынат.
46. Картаны (ПИН-конвертти кошо алганда) Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары жеткирүү Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарына ылайык жүзөгө ашырылбайт.
47. Картанын маңдайкы бетинде төмөнкүлөр камтылган:
- 47.1. Банктын логотиби;
 - 47.2. төлөм системасынын логотиби;
 - 47.3. орнотулган чип - коддолгон маалымат менен интегралдык микросхема;
 - 47.4. 16 сандан турган картанын номери;
 - 47.5. кардардын эмбоссирленген аты (картанын ээсинин фамилиясы жана аты латын тилинде же кардардын фамилиясы жана аты 22 Латын белгисинен жогору болсо, инициалдар);
 - 47.6. картанын жарактуулук мөөнөтү;
 - 47.7. банктагы кардардын коду (client ID)
48. Картанын арткы бетинде төмөнкүлөр камтылган:
- 48.1. магнит тилкеси
 - 48.2. кардар кол коюу үчүн жер (опционалдуу);
 - 48.3. көгүчкөндүн сүрөтү түшүрүлгөн голограмма (Visa картасы);
 - 48.4. банктын Байланыш борборунун номери;
 - 48.5. текшерүү коду (CVV2);
 - 48.6. банк картасынын уникалдуу номери (card id) – опционалдуу.

49. Картанын ээси магниттик тилкенин бузулушуна жол бербөө үчүн картаны механикалык бузулуулардан жана электромагниттик талаалардын (автомобиль сигналдары, Уюлдук телефондор, компьютерлер, аэропорттордогу, банктардагы, дүкөндөрдөгү өткөрмө алкактар ж.б.) таасиринен сактоосу зарыл.
50. ПИН-конверттин, чиптин же картанын бетине кандайдыр бир буюм менен физикалык таасир этүүгө тыюу салынат. Картанын ээсинин атайлап, шалаакылык же байкабастык аракеттеринин натыйжасында карт, чип же ПИН-конверт бузулган учурда, карта банктын колдонуудагы тарифтерине ылайык картанын ээсинин эсебинен кайра чыгарылат.
51. Карталарды чыгаруу жана тейлөө үчүн комиссиялардын жана тарифтердин, ошондой эле карталык операциялардын чыгаша жана киреше лимиттеринин, акча каражаттарын которуу операциялары боюнча лимиттердин, акча каражаттарын конвертациялоого валюта жана/же банктык эсептин тиби боюнча лимиттердин, ПИН-кодду киргизбестен жүргүзүүгө уруксат берилген контактсыз төлөмдөр боюнча лимиттердин өлчөмү Банктын тарифтери менен аныкталат. Лимиттердин, комиссиялардын жана тарифтердин өлчөмдөрү жөнүндө маалымат банктын корпоративдик сайтында жайгаштырылган www.optimabank.kg.
52. Коопсуздук максатында, Банк узак мөөнөткө лимиттердин суммасы боюнча өтө чоң өлчөмдөрдү коюуну сунуштабайт. Ушул пунктту сактабагандыктын кесепеттери үчүн жоопкерчилик картанын ээсине жүктөлөт.
53. Карт-эсеп төмөнкү карт операцияларын жүргүзүү үчүн гана арналган:
- 53.1. коммерциялык эмес мүнөздөгү накталай жана накталай эмес тартипте акча каражаттарын жеке адамдардын карт-эсебине чегерүү/эсептен алып салуу;
 - 53.2. юридикалык жактардын карт-эсебине коммерциялык мүнөздөгү накталай жана накталай эмес тартипте акча каражаттарын чегерүү;
 - 53.3. соода-сервистик ишканалардын жана башка үчүнчү жактардын товарларына, кызмат көрсөтүүлөрүнө төлөө эсебине жеке жана юридикалык жактардын карт-эсебинен акча каражаттарын эсептен чыгаруу;
 - 53.4. банктын комиссияларын төлөөгө жана кредит/кредиттер боюнча карыздарга (техникалык овердрафтты кошо алганда) картанын ээсинин карта эсебинен акча каражаттарын эсептен алып салуу;
 - 53.5. жеке адамдардын жана юридикалык жактардын карт-эсебинен төлөм карттарын чыгаруу жана тейлөө процессинде келип чыккан, анын ичинде карт-эсептеги акча каражаттарынын калдыгынан тышкары банк алдындагы карыздарды төлөөгө акча каражаттарын эсептен алып салуу;
 - 53.6. которуу операцияларынын суммасында акча каражаттарын жеке адамдардын жана юридикалык жактардын карт-эсебине чегерүү жана эсептен алып салуу (колдонуудагы тарифтерге ылайык Банктын комиссияларын кошо алганда);
 - 53.7. Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарында каралган аткаруу документтеринин негизинде жеке жана юридикалык жактардын карт-эсебинен акча каражаттарын эсептен чыгаруу.
54. Картанын ээлерин аралыктан тейлөө Байланыш борбору, банктын www.optimabank.kg корпоративдик сайты <http://www.optimabank.kg> жана банктын аралыктан банктык тейлөө системасы (Оптим 24) аркылуу ишке ашырылышы мүмкүн. Тейлөө шарттары банктын ички ченемдик документтери жана тарифтери менен жөнгө салынат.
55. Банк Картанын ээсине БТККда каралган тартипте жана шарттарда Токенди (токен сакталган мобилдик түзүлүштү) пайдалануу менен карт операцияларын андан ары жүргүзүү үчүн токенизацияны жүзөгө ашыруу мүмкүнчүлүгүн берүүгө укуктуу.
56. Картанын ээсинин демилгеси боюнча, картаны мобилдик кызматтарга (электрондук капчыктарга) токенизация технологиясын колдонуу менен төлөө

жана акча каражаттарын алуу жана NFC модулу колдонуу менен уюлдук орнотмо аркылуу төлөө үчүн байланыштырса болот. Мында, Токенди пайдалануу менен операцияларды жүргүзүүдө картанын ээсин верификациялоо картанын ээсинин мобилдик түзүлүштө сыр сөздү киргизүү жана зарыл болгон учурда ПИН-кодду кошумча киргизүү аркылуу (POS-терминал же банкомат аркылуу төлөөдө) жүзөгө ашырылат.

57. Контактсыз төлөм технологиясын (NFC) колдонуу менен карт операцияларын жүргүзүү мүмкүнчүлүгүн камсыз кылуу максатында, анын ичинде Банктын мобилдик тиркемесинде Картанын ээсине ал тарабынан жүргүзүлгөн карт операциялары жөнүндө маалыматты берүү максатында Банк карта транзакциясынын суммасы, анын аяктаган күнү жана убактысы, транзакциянын түрү, валюта коду, аны иштетүү үчүн авторизация статусу Мобилдик төлөм кызматтары үчүн программалык камсыздоонун Провайдерлерине (Google Ireland Limited, Garmin Ltd. ж.б.) (Google Pay, Garmin Pay ж.б.) берүүгө укуктуу.
58. Карта ээси NFC технологиясын колдонгондо, банк жоопкерчилик тартпайт:
- 58.1. токенизацияланган карта маалыматы, анын ичинде аппараттын экранында көрсөтүлгөн мындай картанын балансы үчүнчү жактарга белгилүү болгон учурда пайда болушу мүмкүн болгон кесепеттер үчүн;
- 58.2. банктан көз карандысыз себептер боюнча картаны пайдалануу менен ишке ашырылган операциялар боюнча маалыматтарды кабыл алууну, иштеп чыгууну жана берүүнү камсыз кылган системалардын ишиндеги үзгүлтүктөргө байланыштуу кырдаалдар үчүн, Google Pay, Garmin Pay сервисинин иши үчүн.
59. Карта кармоочунун төлөм мобилдик сервистерин (Google Pay, Garmin Pay ж.б.) пайдалануу менен карталык операцияларды жүзөгө ашыруусу Картанын ээсинин уюлдук орнотмосунун программалык камсыздоосунун, анын ичинде банктын мобилдик тиркемесинин функционалдуулугу менен чектелиши мүмкүн.
60. Картанын ээси тобокелдиктин жогорулашын билет жана мобилдик төлөм кызматтарын (Google Pay, Garmin Pay ж.б.) пайдаланууда Картанын ээсинин мобилдик түзмөгүнө кирүү карта боюнча уруксатсыз транзакцияларды жүргүзүү мүмкүнчүлүгүнө түздөн-түз таасирин тийгизерин түшүнөт, демек, Картанын ээси бир жолку сыр сөздөрдүн, сыр сөздөрдүн, ПИН-коддордун жана Карточка ээсинин уюлдук орнотмого, мобилдик тиркемеге, картага жетүүнүн башка каражаттарынын купуялуулугу үчүн жалгыз жоопкерчилик тартат.
61. Токен 6 (алты) жылдык мөөнөт менен чыгарылат. Токен карта ээси тарабынан уюлдук орнотмодо же банкка кайрылуу аркылуу өз алдынча алынып салынышы мүмкүн. Токен блокко салуусу банкка кайрылуу аркылуу жүргүзүлөт.

3-глава. ПИН-код.

62. Карта ПИН-код басылган атайын конверт менен кошо картанын ээсине берилет. Картанын ээсине картаны алганда дароо конвертти ачуу, ПИН-коддун түшүнүктүү басылганына ынануу, ПИН-кодду эстеп калуу жана андан ары конвертти картадан өзүнчө жана үчүнчү жактар жете албаган жерде сактоо сунушталат.
63. ПИН-код банктын кызматкерлерине белгисиз жана картаны пайдаланган бардык убакыт ичинде картанын ээси тарабынан жашыруун сакталууга тийиш.
64. Картаны электрондук PIN-код (мындан ары - E-PIN) менен чыгарууга болот. E-PIN ушул Эрежелердин 11-главасына ылайык белгиленет.
65. Жоголгон ПИН-код кагаз жүзүндө калыбына келтирилбейт, ал эми карта Банктын тарифтерине ылайык кайра чыгарылууга тийиш. Жоголгон электрондук ПИН-код (E-PIN) карта ээсинин жазуу жүзүндөгү арызы боюнча "жокко чыгарылышы" мүмкүн.
66. ПИН-коддун купуялуулугун камсыз кылуу үчүн белгилүү бир эрежелерди сактоо сунушталат:
- 66.1. ПИН-кодду картага жазууга тыюу салынат;

- 66.2. ПИН-коду бар ПИН-конвертти жана картаны жанаша (бир жерде) сактоого тыюу салынат;
 - 66.3. үчүнчү жактарга клавиатурада терилген орнотмолордо (банкомат, терминал) ПИН-коддун сандарын кароого жол бербейиз;
 - 66.4. ПИН-коддун сандарын терүүдө ката кетирбейиз. ПИН-кодду туура эмес терип алган учурда (катары менен үч жолу) ПИН-кодду терүү аракеттеринин лимити аяктайт, карта автоматтык түрдө блокко салынат жана карталык операцияларды андан ары жүргүзүү мүмкүн эмес. Мындай учурда картанын ээсине ПИН-кодду туура эмес киргизүү аракетин нөлгө түшүрүү үчүн банктын жакынкы бөлүмүнө же банктын Байланыш-борборуна кайрылуу сунушталат.
67. ПИН-кодду терүү менен тастыкталган карталык операциялар, банк тарабынан картанын ээси тарабынан ишке ашырылган катары эсептелинет жана карт-эсепке санкцияланбаган кирүү мүмкүндүгү жана/же алдамчылык себептери боюнча талашууга жатпайт

4-глава. Соода-сервистик ишканаларда картаны пайдалануу.

68. Соода-тейлөө ишканаларында (мындан ары - СТИде) товарларга, кызмат көрсөтүүлөргө жана жумуштарга накталай эмес төлөө карта боюнча белгиленген лимиттин жана банк-эквайердин эквайрингдик түзүлүшүндөгү лимиттин чегинде жүргүзүлөт.
69. Банктын жана/же башка банк-эквайрингдин эквайрингдик түзүлүшүндө бир операциянын максималдуу өлчөмү жана суткасына операциялардын саны Банктын тарифтери, банк-эквайердин саясаты жана төлөм системаларынын эрежелери менен аныкталат.
70. Товарларды жана кызмат үчүн акы төлөө төмөнкүлөр аркылуу ишке ашырылышы мүмкүн:
- 70.1. картанын магниттик лентасын окуу жана ПИН-кодду киргизүү;
 - 70.2. ПИН-кодду киргизбестен картанын магниттик лентасын окуу;
 - 70.3. картанын чибин окуу жана ПИН-кодду киргизүү;
 - 70.4. ПИН-кодду киргизбестен картанын чибин окуу;
 - 70.5. банктын, эквайер Банктын тарифтерине жана/же төлөм системаларынын эрежелерине ылайык белгиленген лимиттердин чегинде ПИН-кодду киргизбестен, контактсыз чип-ридер аркылуу контактсыз чипти окуу;
 - 70.6. банктын, банк-эквайердин тарифтерине жана/же төлөм системаларынын эрежелерине ылайык белгиленген лимиттен ашык суммалар үчүн ПИН-кодду киргизүү менен контактсыз чип-ридер аркылуу контактсыз чипти окуу;
 - 70.7. ПИН-кодду киргизбестен (белгиленген лимиттердин чегинде) же ПИН-кодду киргизүү менен (белгиленген лимиттен жогору суммалар үчүн) картанын токенин пайдалануу. Лимиттер банктын, банк-эквайердин саясаты жана/же төлөм системаларынын эрежелери менен жөнгө салынат;
 - 70.8. СТИнин товарлары же кызматтары үчүн акча которууну же накталай эмес төлөмдү жүргүзүү үчүн QR-кодду окуу.
71. СТИдеги товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн накталай эмес төлөм банк-эквайердин түзүлүштөрүнүн белгиленген орнотууларына жараша онлайн режиминде же оффлайн режиминде жүргүзүлүшү мүмкүн. Операцияларды оффлайн режиминде жүргүзүү жоопкерчилиги картанын ээсине жүктөлөт. Бул учурда, банкка таандык POS-терминалдарда товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө жарыяланбаган боюнча оффлайн режиминде төлөөгө тыюу салынат.
72. Чип технологиясын колдогон түзмөктөрдө товарларды жана кызматтарды төлөөгө, ошондой эле чипти окуу катасы менен акча каражаттарын алууга тыюу салынат (Fallback транзакциялар).

73. Банктын карталары контактсыз төлөмдөрдү (PayWave / NFC) жүргүзүү мүмкүнчүлүгү менен чыгарылат, ал төлөм системаларынын контактсыз төлөм технологиясын милдеттүү колдоо жөнүндө талабына байланыштуу картанын ээсинин демилгеси боюнча өчүрүлүшү мүмкүн эмес.
74. СТИде картты пайдалануу менен бардык транзакциялар картанын ээсинин катышуусунда жүргүзүлүүгө тийиш. Бул картанын ээсинин картада көрсөтүлгөн жеке маалыматтарын мыйзамсыз алуу тобокелдигин азайтуу максатында зарыл. Айрым СТИлерде өздүгүн тастыктаган документ суралышы мүмкүн. Ошондуктан, сатып алууну карта менен төлөөдө Банк жаныңызда паспортунузду же өздүгүңүздү тастыктоочу башка документти алып жүрүүнү сунуштайт.
75. Бардык СТИлер ошол СТИде тигил же бул картаны тейлөө мүмкүнчүлүгү, ошондой эле QR-кодду колдонуу менен төлөмдөрдү кабыл алуу мүмкүнчүлүгү тууралуу картанын ээлерине маалымдоо үчүн төлөм системаларынын логотиптери бар көрсөткүчтөр менен жабдылат.
76. Карталык операцияларды жүргүзүү үчүн картанын ээси картаны токенизациялоо учурунда түзмөккө (банкомат, төлөм терминалы, POS -терминал) картаны салып / тиркеп же мобилдик түзүлүштү алып келиши керек же QR-код аркылуу төлөөдө Оптима 24 мобилдик тиркемеси аркылуу QR-кодду сканерлеши керек.
77. СТИ же Банк аркылуу карталык операцияларды жүргүзүү үчүн СТИнин же банктын кызматкери POS-терминалдын жардамы менен авторизациялоону жүзөгө ашырат. Карта эсептөөчү POS терминалын орнотмосуна жайгаштырылат же колдонулат. СТИнин же банктын кызматкери тарабынан POS-терминалдын клавиатурасындагы карталык операциянын суммасы алдын ала киргизилет. Айрым учурларда, мисалы, ПИН-кодсуз жүргүзүүгө уруксат берилген карталык операциялардын суммасынын лимитинен ашкан учурда, картанын ээсинен ПИН-код суралышы мүмкүн, аны атайын клавиатурага киргизүү зарыл. ПИН-кодду туура терүүдө жана карт-эсептеги акча каражаттарынын жетиштүүлүгүндө картанын операциясынын ийгиликтүү аяктагандыгын тастыктаган эки нускадагы чек басылып чыгарылат. Контактсыз төлөм технологиясын же токенизацияланган картаны колдонууда картанын ээси карта операциясын жүргүзүү үчүн картаны же уюлдук орнотмодогу POS-терминалга же банкоматка минималдуу аралыкка алып келиши керек же QR-код аркылуу төлөөдө Оптима 24 мобилдик тиркемеси аркылуу QR-кодду сканерлеши керек.
78. Картанын ээсине сунушталат:
- 78.1. чекте көрсөтүлгөн маалыматтардын тууралыгын текшерүү;
 - 78.2. бул карталык операция боюнча өз ара эсептешүүнү толук жүргүзгөнгө чейин, ошондой эле карт-эсеп боюнча чыгаша операцияларын салыштыруу максатында POS-терминал чектеринин бир нускасын алуу.
79. ПИН-код менен тастыкталган операциялар, ошондой эле белгиленген лимиттин чегинде ПИН-кодду киргизбестен өткөрүлгөн контактсыз операциялар үчүн чекте картанын ээсинин колтамгасы милдеттүү эмес.
80. Башка эквайердин эквайринг тармагында операцияларды жүргүзүүдө чектерге кол коюу боюнча талаптар ошол эквайердин саясаты менен аныкталат.
81. Сатып алуу (товар/кызмат көрсөтүү) суммасы көрсөтүлбөгөн соодалык POS-терминал чегине карта ээсине кол коюуга тыюу салынат.
82. СТИнин төлөм системаларынын эрежелери боюнча картаны төлөөгө кабыл алууда нактадай эсептешүүлөргө салыштырмалуу товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн наркын жогорулатууга укугу жок. Мындай учурлар аныкталган учурда картанын ээсине банкка билдирүү сунушталат.
83. Карта боюнча төлөнгөн сатып алууну же кызматты кайтаруу СТИнин макулдугу менен жүргүзүлөт. Бул үчүн Картанын ээсинин кайрылуусу боюнча СТИнин кызматкери тарабынан POS-терминалда "сатып алууну кайтаруу"операциясын демилгелөөгө тийиш. Сатып алуу суммасын нактадай акча каражаттары менен кайтаруу каралбайт.
84. Кайтарылуучу карталык операциясынын суммасы Банк Карта боюнча кайтаруу операциясын жүргүзүү жөнүндө операциялардын реестрин алгандан кийинки күнү

карт-эсепте калыбына келтирилет. Бул маалымат карта боюнча жеткиликтүү сумманы эсептөөдө эске алынышы керек.

5-глава. Банкоматта картаны колдонуу.

85. Эреже катары, накталай акча каражаттары карта боюнча келген өлкөнүн валютасында берилет. Кээ бир эквайер-банктар накталай акча каражаттарын бергендиги үчүн кошумча комиссияны орнотушу мүмкүн. Ошондой эле, кээ бир өлкөлөрдө карта боюнча накталай акча берүүнүн жыштыгы жана максималдуу суммасы мыйзамдар менен чектелиши мүмкүн.
86. Банкоматты пайдалануунун алдында ага мүнөздүү болбогон түзүлүштөрдүн: тегиз эмес орнотулган ПИН-клавиатуранын, картаны кабыл алгычтагы накладкаларды, ПИН-клавиатурага багытталган мини-видеокамералардын, банкоматтын экранынын үстүндө накладканын бар же жок экендигин жана башка шектүү түзүлүштөрдүн бар экендигин текшерүү зарыл. Эгерде карта ээси мүнөздүү эмес түзүлүштөрдүн бар экендигин байкаса, анда бул банкоматты колдонбоо жана банкоматта көрсөтүлгөн номерлер боюнча эквайер банктын Байланыш борборуна билдирүү сунушталат.
87. Банкоматтан акча каражаттарын же башка кызматтарды алуу үчүн картаны банкоматтын картаны кабыл алгычына киргизүү же картаны токенизациялоо учурунда уюлдук орнотмону алып келүү, ПИН-кодду киргизүү, тиешелүү менюю тандоо жана экрандагы нускамаларды аткаруу зарыл.
88. Кызматтан баш тартуу үчүн "жокко чыгаруу" / "Cancel" баскычын басуу менен операцияны жокко чыгаруу керек.
89. Банкомат менен иштөөдө картаны банкоматка салуу үчүн күч колдонууга жол берилбейт. Эгерде карта салынбаса, мындай банкоматты колдонуудан баш тартуу зарыл.
90. ПИН-кодду киргизүүдө ПИН-кодду үчүнчү жактар көрбөгөндүгүнө ынануу зарыл. Туура эмес ПИН-кодду киргизүүгө 3 (үч) аракет жасалгандан кийин карта блокто салынат жана банкомат тарабынан кармалышы (алынышы) мүмкүн.
91. Экранда "ӨЗҮҢҮЗДҮН КАРТАҢЫЗДЫ АЛЫҢЫЗ" буйругу пайда болгондон кийин - картаны дароо алуу зарыл, болбосо 15-30 секунддан кийин картаны банкомат кармап калышы мүмкүн.
92. Экранга "ӨЗҮҢҮЗДҮН АКЧАҢЫЗДЫ АЛЫҢЫЗ" деген буйрук чыккандан кийин - акча каражатын тез арада алуу керек, болбосо 20 секунддан кийин акча каражаты банкомат тарабынан кармалып калат.
93. Банкомат аркылуу жүргүзүлгөн операция жөнүндө чекти ар дайым алып туруу сунушталат, анткени чек талаш-тартыштар чечилген учурда карталык операциялардын жасалгандыгын тастыктаган документ болуп саналат. Чекте карта ээсине тиешелүү маалымат бар болгондуктан, чекти өзүңүз менен алып, банкоматтын жанында калтырбоо сунушталат.
94. Банкоматта карта боюнча ийгиликсиз карталык операциялардын себептери төмөнкүлөр болушу мүмкүн:
 - 94.1. суралган сумма учурда банкоматтын кассеталарындагы банкноттор тарабынан берилиши мүмкүн эмес. Мындай кырдаалда ошол банкоматка нускамада (экрандагы менюда) көрсөтүлгөн банкноттордун минималдуу номиналына туура келген сумманы сурап алуу сунушталат;
 - 94.2. суралган сумма банкоматтын техникалык мүнөздөмөлөрү менен аныкталган бир жолку берүү лимитинен ашат. Мындай кырдаалда суралган сумманы бөлүктөргө бөлүп, операцияны бир нече жолу кайталоо сунушталат;
 - 94.3. суралган сумма карт-эсептин жеткиликтүү балансынан ашып кетет (банктын жана/же эквайер банктын комиссиясын эске алуу менен). Мындай кырдаалда азыраак сумманы суроо сунушталат. Карт-эсептин жеткиликтүү балансы, анын ичинде банкоматтын менюсу аркылуу карта

боюнча акча каражаттарынын жеткиликтүү калдыгын операцияны талап кылуу жолу менен такталышы мүмкүн.

95. Банкомат картаны алып койгон учурда, карта чындыгында кармалып калгандыгын текшерүү керек (банкомат башка кардарларды тейлөөсүн уланта берет же иштебей калат). Болбосо, банкомат картаны башка кардарга кайтарып берип коюшу мүмкүн жана / же ага суралган акча каражаттарын бериши мүмкүн.
96. Банкомат картаны алып койгон учурда, картанын ээсине картаны каалаган ыңгайлуу ыкма менен: Банктын Контакт-борборуна кайрылуу аркылуу же Оптима 24 аркылуу өз алдынча блокто салуу сунушталат. Мындан ары Банк жаңы реквизиттери менен жаңы картаны чыгарууну сунуштайт, анткени картаны алып коюуда үчүнчү жактардын картага жана/же картанын реквизиттерине жеткиликтүүлүккө ээ болуу коркунучу бар.
97. Эгерде карта же акча каражаттары банкоматтан кармалып калса, банкоматта көрсөтүлгөн телефондор аркылуу банк же эквайер банк менен дароо байланышуу зарыл.

6-глава. Интернет тармагында картаны колдонуу.

98. Интернет тармагындагы карталык операциялар интернет төлөмдөрүнө белгиленген лимиттин жана банк-эквайердин лимитинин чегинде жүргүзүлөт.
99. Интернет тармагындагы товарлар же кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөм картанын жеке катышуусуз, бирок картанын реквизиттерин пайдалануу менен жүргүзүлөт, алардын ичинен: картанын номери, картанын колдонуу мөөнөтү, Карта кармоочунун эмбоссирленген аты милдеттүү болуп саналат. Кошумчалай кетсек, Интернетте төлөмдөрдү жүргүзүүдө Интернет-ресурстун тейлөө шарттарына ылайык картанын реквизиттери суралышы мүмкүн: CVV2, 3D Secure сырсөз сыяктуу. Интернетте ктоварларга же кызмат үчүн төлөө, ошондой эле токенди колдонуу менен жүзөгө ашырылышы мүмкүн.
100. Банк "жарыяланбаган боюнча" интернет төлөмдөрүнө жетүү мүмкүндүгү менен карталарды чыгарат.
101. Картанын ээси Интернет-төлөмдөрдү жүргүзүүгө болгон жеткиликтүүлүктү жаба алат (Сыр сөздүн 3D Secure киргизүү менен, ишке ашырылган карталык операцияларды жана рекурренттик төлөмдөрдү эске албаганда). Бул үчүн картанын ээсине Интернет-төлөмдөрдөн пайдалануу мүмкүнчүлүгүн өчүрүү же Оптима 24 аркылуу жеткиликтүүлүктү өз алдынча өчүрүү үчүн банкка жазуу жүзүндөгү арыз менен кайрылуу сунушталат.
102. Банктын VISA карталары 3D Secure кызматына «жарыяланбаган боюнча» кошулган. 3D Secure протоколу Элкарт карталары аркылуу жүргүзүлгөн операциялар үчүн колдонулбайт.
103. 3D Secure технологиясын колдогон жана 3D Secure сыр сөзүн киргизүүнү талап кылган Интернет ресурстагы товарлар жана кызматтар үчүн төлөө 3D Secure сыр сөзүн киргизбесе тыюу салынат(ЕCI 06).
104. Интернет тармагында карта операциялары төмөнкү жолдор менен жүргүзүлүшү мүмкүн:
 - 104.1. Токенди колдонуу же картанын реквизиттерин көрсөтүү менен, алардын ичинен милдеттүү болуп саналат: карта ээсинин эмбоссирленген аты, картанын номери, картанын жарамдуулук мөөнөтү кошумча түрдө суралышы мүмкүн, бул технологияны колдонгон интернет сайттарында CVV2 кодун, ошондой эле 3D Secure сырсөзүн сурашы мүмкүн;
 - 104.2. Интернет-ресурстун талаптарына жана тейлөө шарттарына ылайык Интернет эсебине, электрондук капчыкка, дүкөнгө, соода аянтчасына, интернет-сервиске же Интернет тармагындагы башка ресурстарга картанын же токендин реквизиттерин байланыштыруу аркылуу. Карта / Токен байланган учурда, рекурренттик төлөмдөрдү жүргүзүү мүмкүн болот. Мындай операциялар боюнча жоопкерчиликти картанын реквизиттерин ажыраткан/ Токен дезактивациялан учурга чейин картанын

- ээси тартат. Бул учурда картанын ээсине интернет - ресурс менен картанын ээсинде талаш учурлар келип чыккан учурда талап кылынышы мүмкүн болгон рекурренттик төлөмдөрдөн картаны ажыратуу же Токенди деактивациялоо жөнүндө күбөлүктөрдү сактоо сунушталат.
105. Интернет тармагында Банктын тарифтери менен белгиленген лимиттен ашык транзакцияларды жүргүзүү мүмкүндүгү жүргүзүлөт:
- 105.1. Картаны ээсинин банк бөлүмүнө кайрылуусу жана интернет-төлөмдөргө колдонуудагы лимиттерди жана чектөөлөрдү өзгөртүүгө кат жүзүндө арыз берүү жолу менен;
- 105.2. Оптима24тө интернет-төлөмдөргө колдонуудагы лимиттерди жана чектөөлөрдү өзгөртүү аркылуу картанын ээси тарабынан өз алдынча;
- 105.3. банктынБайланыш-борбору аркылуу картанын ээси аралыктан идентификациялоодон өткөндөн кийин, мында интернет-төлөмдөргө колдонуудагы лимиттерди жана чектөөлөрдү өзгөртүү 14 (он төрт) календардык күндөн ашпаган мөөнөткө белгилениши мүмкүн.
106. Интернет Банк тармагында операция жасоо алдында картанын ээсине төмөнкүлөрдү сунуштайт:
- 106.1. картанын жарактуулук мөөнөтүн жана картанын блокко түшпөгөндүгүн текшериңиз;
- 106.2. картадагы акча каражаттарынын жетиштүүлүгүн текшерүү;
- 106.3. карта боюнча Интернет-төлөмдөргө ачык жеткиликтүүлүктүн бар экендигине жана карталык операциялардын бул түрү үчүн лимиттердин жетиштүүлүгүнө ынануу;
- 106.4. өзүңүздүн браузеринизде коопсуздук жаңыртуулары бар экендигин текшериңиз;
- 106.5. Интернет аркылуу төлөмдөрдү кадыр-баркы оң далилденген сайттарда, ошондой эле коопсуз Интернет-төлөм технологиясын колдогон сайттарда гана жүргүзүү (3D Secure);
- 106.6. "Фишингге"жол бербөө үчүн автоматтык түрдө кайра жөнөтүлгөн беттерде же калкып чыкма терезелерде операцияларды жасоодон кармануу. Көпчүлүк учурларда, "фишинг", кайра даректелиши мүмкүн болгон алдамчылык клон-сайттар азыркыга окшош көрүнөт жана баштапкы сайттан бир аз гана айырмаланат, мисалы, URL-даректин бир бөлүгү менен;
- 106.7. Толук же жарым-жартылай онлайн төлөмдү жокко чыгаруу үчүн, картанын ээси биринчи кезекте төлөмдү кайтаруу үчүн онлайн дүкөндүн кардарларды тейлөө кызматына кайрылышы керек.
107. Travel & Entertainment категориясы боюнча ("Саякат жана Көңүл ачуу", мисалы: автомобилди ижарага алуу, мейманканалар, билеттерди сатып алуу ж.б.) Интернет тармагында кызмат көрсөтүүлөрдү брондоодо банк СТИ менен толук эсептешүү аяктаганга чейин картанын ээсинин карт-эсебиндеги акча каражаттарын блокко салууга укуктуу. Мында банк-эквайер тиешелүү төлөм системасынын эрежелеринде каралган өлчөмдө акыркы эсептен чыгаруу суммасын көбөйтүүгө укуктуу. Картанын ээси Travel & Entertainment категориясына кирген карталык операциялар боюнча кошумча наркты төлөө боюнча толук жоопкерчилик тартат.

7-глава. Картаны колдонууда коопсуздук чаралары.

108. Картанын номери, ПИН-код, CVV2 коду, картанын жарактуулук мөөнөтү, картанын ээсинин эмбоссирленген аты-жөнү, Банктагы кардар коду (кардардын ID), 3D Secure жана OTP сырсөздөрү, ошондой эле Optima 24 логин жана сырсөз - картанын реквизиттерин жана сырын билдирет. Картанын ээсинин каражаттарына жетүүнү камсыз кылган маалымат, демек, жашыруундуктан ажыратылууга жана үчүнчү жактарга берилүүгө жатпай турган корголгон маалымат категориясына кирет.

109. Картанын ээси картанын реквизиттеринин жана жашыруун маалыматтардын сакталышы үчүн жоопкерчилик тартат. Картанын реквизиттери жана жашыруун маалыматтар үчүнчү жактарга белгилүү болбошу керек. Картанын ээси картанын реквизиттерин жана жашыруун маалыматтарын үчүнчү жактар үчүн коопсуз жана жеткиликсиз жерде сактоого милдеттүү.
110. Картаны, картанын реквизиттерин, жашыруун маалыматты (ПИН код, 3D Secure жана OTP сырсөздөрү, Optima 24 логин жана сыр сөз), ошондой эле токенизацияланган карта жөнүндө маалыматтарды камтыган мобилдик аппаратты үчүнчү жактардын колдонуусуна жол берилбейт.
111. Картанын ээси ушул Эрежелердин 107-109-пункттары сакталбагандыгынан улам болгон кесепеттери үчүн жоопкерчилик тартат. Картанын ээси ушул Эрежелердин 107-109-пункттары бузулган учурлар аныкталган учурда банк тарабынан картанын бир тараптуу негизде блокко салынышына алып келээрине макул.
112. Картанын ээсине тыюу салынат:
- 112.1. картанын реквизиттеринен кандайдыр бир маалыматтарды, ошондой эле Оптима 24 сыр сөзүн/логинди же мобилдик түзүлүштүн сыр сөздөрүн картанын өзүнө жазууга же чогуу же картанын жанында сактоого;
 - 112.2. картаны жана/же анын реквизиттерин, ошондой эле мобилдик жабдууну же башка жашыруун маалыматты көчүрүү жана/же жазуу жана/же үчүнчү жактар тарабынан пайдалануу үчүн жеткиликтүү жерлерде калтыруу;
 - 112.3. картанын реквизиттерин (бардыгын же бир бөлүгүн), бир жолку сыр сөздү, ошондой эле Оптима 24төн сыр сөз/логинди, мобилдик түзүлүштөн сыр сөздү үчүнчү жактарга берүү.
113. Картаны жана/же анын реквизиттерин, анын ичинде картанын сырсөздөрүн (ПИН-код, 3D Secure сыр сөзүн) колдонуу менен же колдонбостон, ошондой эле Оптима 24те жасалган транзакциялар үчүн (анын ичинде аткарылган операцияларды кошкондо) бардык финансылык жана материалдык жоопкерчилик үчүнчү жактардын QR кодун окуу менен) же мобилдик аспапты (анын ичинде токенизацияланган операцияларды) колдонуу менен, карта ээсинин жоопкерчилигинде болот.
114. Картаны же анын реквизиттерин үчүнчү жак жоготкон, уурдаган же пайдалангандыгына шек келтирген жана / же картанын ээси өзү жасабаган карт операциясы тууралуу маалымат менен смс / push-билдирүү алган учурда, ошондой эле мобилдик түзүлүштү же жашыруун маалыматты үчүнчү жактарга ыктыярдуу өткөрүп берген учурда, же мобилдик түзүлүштү жоготкон/уурдаган жана/же Токенди компрометациялаган учурда картанын ээси банктын корпоративдик www.optimabank.kgсайтында жайгаштырылган расмий байланыш каналдары аркылуу картаны / токенди блокко салуу же Оптима 24 аркылуу картаны өз алдынча блокко салуу үчүн, бул факт картанын ээсине белгилүү болуп калганда же картанын ээсинде бул факт боюнча шектенүүлөр пайда болгондо, блокко салуунун тиешелүү себебин тандап алуу менен банкка токтоосуз кайрылууга милдеттүү. Картанын ээси карта/токен / Оптима 24 блокко салганга чейин бардык карталык операциялар жана өзүнүн аракеттери же аракетсиздиги жана / же аракеттери же үчүнчү жактардын аракетсиздиги үчүн жоопкерчилик тартат.
115. Жоголгон / уурдалган карта же реквизиттери же жашыруун маалыматы бузулган картаны блокко салууга тийиш жана негизги картанын реквизиттерин сактоо менен кайра чыгарылууга, пролонгацияланууга тийиш эмес. Картанын ээси картанын жаңы реквизиттери менен жаңы картаны чыгаруу үчүн банкка кайрылуусу зарыл. Жоголгон/уурдалган/бузулган карталарды андан ары колдонууга жана/же блокко салынышын ачууга тыюу салынат.
116. Эгерде жоголгон/уурдалган / бузулган карта картанын ээсинин демилгеси боюнча блогу ачылган болсо, карта боюнча кийинки мүмкүн болгон санкцияланбаган эсептен чыгаруулар үчүн бардык жоопкерчилик картанын

- эссине жүктөлөт. Картанын ээси төлөм системаларынын эрежелерине ылайык талаш-тартыш процессин демилгелөө укугунан ажырайт.
117. Токенди колдонуу менен уруксатсыз операцияларды болтурбоо үчүн кардар төмөнкү коопсуздук талаптарын аткарууга милдеттүү:
- 117.1. мобилдик түзмөгүңүздү кароосуз калтырбоо;
 - 117.2. сыр сөздөрдү жана мобилдик түзмөктү блокко салуунун/ачуунун башка мүмкүн болгон жолдорун колдонуп, Мобилдик түзмөктө коопсуздуктун тийиштүү деңгээлин камсыз кылыңыз;
 - 117.3. манжа издери же башка адамдын аутентификациясынын башка ыкмалары, анын ичинде жүзүн таануу мобилдик түзүлүштө катталбагандыгын текшерүү;
 - 117.4. үчүнчү жактарга мобилдик түзмөктүн сыр сөзүн ачпаңыз;
 - 117.5. эгер аны колдонуу токтотулса, мобилдик түзмөктөн бардык жеке маалыматтарды жана каржылык маалыматты алып салуу;
 - 117.6. банкка картанын арткы бетинде каралган телефон номери же банктын корпоративдик www.optimabank.kg сайтында жайгаштырылган расмий байланыш каналдары аркылуу токтоосуз кайрылуу <http://www.optimabank.kg>, токенди уруксатсыз колдонууга шектүү болгон учурда, ошондой эле мобилдик шайман бузулуп, жоголуп же уурдалып кеткен болсо;
 - 117.7. Токенди коргоо максатында мобилдик түзмөктө берилген коопсуздук функцияларын блокко салбоого;
 - 117.8. мобилдик түзмөктү колдонуу үчүн татаал сыр сөздү түзүү жана биометрикаңызды (манжа издери, Бетти таануу жана башкалар) гана сактоо милдеттүү;
 - 117.9. мобилдик шайманды үчүнчү жактарга өткөрүп берүүдө мобилдик түзмөктөн бардык жеке маалыматтарды жана каржылык маалыматтарды алып салыңыз же банкка кайрылуу аркылуу убактылуу блокко салуу;
 - 117.10. мобилдик түзмөктү түзмөктүн операцияларынын артыкчылыктарын жогорулатуу/орнотмонун операциялык системаларынын бузулушуна дуушар кылбоо (jail break, rooting жана башкалар);
 - 117.11. жалпы пайдалануудагы зымсыз тармактарга туташууда төлөм мобилдик кызматын колдонбоо;
 - 117.12. үчүнчү жакка (жактарга) таандык болгон мобилдик түзүлүштө (түзүлүштөрдө) төлөм мобилдик кызматына верификациялоо жүргүзүлбөйт.
118. Картанын ээси "Достук фроддун" алкагында жана/же "Фишингдин" жана/же "социалдык инженериянын" алкагында карталык операцияларды жүргүзүүнүн натыйжасында келип чыккан бардык чыгымдар үчүн толук жоопкерчилик тартат.
119. Карт-эсеп боюнча операцияларга көз салуу жана карт-эсепке санкциясыз кирүү учурунда картаны өз убагында чара көрүү жана блокко салуу максатында картанын эссине карталык операциялар боюнча смс/push-билдирүүлөрдү алуу кызматын кошуу сунушталат. Бул кызмат үчүн акы Банктын тарифтерине ылайык төлөнөт.
120. Картанын эссине айына кеминде 1 (бир) жолу карт-эсептин абалын контролдоо сунушталат. Бул максаттар үчүн картанын ээси Оптима 24төгү көчүрмөнү өз алдынча түзө алат же карт-эсеп боюнча көчүрмөнү алуу үчүн банкка кайрыла алат.

8-глава. Карталык операцияларды иштеп чыгуу.

121. Төлөм системаларынын эрежелеринин алкагындагы карталык операциялар эки этапта иштелип чыгат:
- 121.1. **Авторизациялоо** - Картанын ээсинин карт-эсебинде акча каражаттарын блокко салууну караган 1-этап; авторизациялоо этабында карт-эсептин

жеткиликтүү балансы ийгиликтүү авторизацияланган чыгымдоо карталык операциянын суммасына азайтылат.

- 121.2. Постирлөө - 2-этап болуп саналат, анда бул карталык транзакциясы боюнча бардык документтерди кабыл алгандан кийин ишке ашырылуучу карталык операцияны эсепке алуу каралат. Бул этапта карталык операцияны жыйынтыктоочу финансылык иштеп чыгуу, б.а. карталык операциянын түрүнө (чыгаша же киреше) жараша картанын ээсинин карт эсеби боюнча акча каражаттарын эсептен чыгаруу же чегерүү ишке ашырылат.
122. Авторизацияланган күн менен карт операциясынын постирлөөнүн ортосундагы мезгилде карталык операциянын суммасы (комиссияларды эске алуу менен) картанын ээсинин карт-эсебинде блокко салынат жана 30 (отуз) календардык күнгө чейинки мезгилде биротоло постирленет.
123. Авторизациялоо этабында ийгиликтүү карталык операциялар боюнча акча каражаттарын блокко салуу карталык операциялардын: чыгаша же кирешенин мүнөзүнө жараша карт-эсептин жеткиликтүү балансынын азайышына же көбөйүшүнө алып келет. Чыгымдык карталык операциялар дайыма жеткиликтүү баланстын азайышына алып келет, ал эми кириштөө карталык операциясы, эгерде бул төлөм системаларынын эрежелеринде каралган болсо, карт-эсептердин жеткиликтүү балансын көбөйтөт.
124. Операцияларды постирлөө банк эквайер банктан тиешелүү төлөм системасы аркылуу электрондук финансылык документти алгандан кийин жүргүзүлөт.
125. Ушул Эрежелердин 122-пунктунда көрсөтүлгөн мөөнөт аяктаганда банк-эквайерден операциялар постирлөө жок болгон учурда, ийгиликтүү карталык операция боюнча акча каражаттарынын суммасы автоматтык түрдө блоктон чыгат (блокировкадан чыгарылат) жана картанын ээсине кайталап пайдалануу үчүн жеткиликтүү болуп калат.
126. Эгерде Банк эквайер-банктан кечиктирилгис эсептен чыгарууну (30 календардык күндөн ашкан операцияларды постирлөө) алса, Банк картанын ээсинин карт эсебиндеги ийгиликтүү карталык операциялардын мурда блоктолбогон суммаларынын суммасында түздөн-түз акча каражаттарын эсептен чыгарууга укуктуу.
127. Авторизациялоо этабында, карт-эсепти жүргүзүү валютасынан айырмаланган валютада жүргүзүлгөн ийгиликтүү карт операциялары боюнча карт-эсептеги суммалар блокко салынып, банк тарабынан мультипликатор колдонулушу мүмкүн. Карталык операцияларды жайгаштыруу мультипликаторду колдонбостон аткарылат. Мультипликаторду колдонуунун мисалдары ушул Эрежелердин 12-главасында келтирилген.
128. Моновалюталык карталар боюнча карталык операцияларды иштетүүнүн өзгөчөлүктөрү:
 - 128.1. банктын эквайринг тармагында карталык операцияларды карт-эсептин валютасынан айырмаланган валютада жүргүзүү учурунда карталык операцияларды иштеп чыгуу авторизациялоо жүргүзүлгөн күнгө карата банктын коммерциялык курсу боюнча жүргүзүлөт.
 - 128.2. Үчүнчү жактын Банкынын эквайринг тармагында карттык операцияларды карт эсебинин валютасынан башка валютада жүргүзүү учурунда, карталык операцияны процессинг төлөм системасынын карталык операциясын авторизациялоо күнүнө карата курсу боюнча АКШ долларында жүргүзүлөт.
 - 128.3. Карт-эсеп боюнча техникалык овердрафт келип чыккан шартта, бул карыз ошол карыз түзүлгөн учурга карата колдонулуп жаткан банктын коммерциялык курсу (сатып алуу) боюнча эсепке алынат.
129. Моновалюталык карталар боюнча карталык операцияларды иштетүүнүн өзгөчөлүктөрү:
 - 129.1. Картанын ээси карта боюнча жеткиликтүү балансты сураган учурда колдонулуп жаткан Банктын коммерциялык курсу (сатып алуу) боюнча

- бардык валюта себеттеринин калдыктарын (сом+USD+EUR+RUB субэсептериндеги калдыктардын суммасы) кайра эсептөө жана суммалоо аркылуу жеткиликтүү баланс сом менен көрсөтүлөт;
- 129.2. Чет өлкө валютасында карта операциясын жүргүзүүдө акча каражаттарын блокко салуу авторизациялоо күнү колдонулуучу Банктын коммерциялык курсу (сатып алуу) боюнча сом менен жүргүзүлөт.
- 129.3. чет өлкө валютасында жүргүзүлгөн карталык операциялар боюнча өз ара эсептешүүлөр жайгаштырылган күндөгү төлөм системасынын курсу боюнча USD менен жүргүзүлөт;
- 129.4. KGS боюнча сом менен ишке ашырылган карталык операцияларды постирлөө учурунда, KGS менен акча каражаттары сом менен эсептен чыгарылат (эгерде бул субэсептин калдыктары жетиштүү болсо).
- 129.5. USD менен жүргүзүлгөн карталык операцияларды постирлөө учурунда долларлык суб-эсептен каражаттар USD менен эсептен чыгарылат (эгерде бул субэсептин балансы жетиштүү болсо).
- 129.6. EUR менен жүргүзүлгөн карталык операцияларды постирлөө учурунда евролук суб-эсептен каражаттар EUR менен эсептен чыгарылат (эгерде бул субэсептин балансы жетиштүү болсо).
- 129.7. Чет өлкө валютасында (USD дан айырмаланып) жасалган карталык операцияларды постирлөө учурунда карталык операциялардын суммасы доллардын суб-эсептеринен жазуу учурунда колдонулуп жаткан төлөм системасынын курсу боюнча USD менен эсептен чыгарылат (эгерде бул субэсептин балансы жетиштүү болсо).
- 129.8. тиешелүү суб-эсепте акча каражаттары жетишсиз же жок болгон учурда, карталык операцияларды жайгаштыруу үчүн банк тарабынан автоматтык **нормалдаштыруу** бул суб-эсептин банктын коммерциялык курсу боюнча картанын башка суб-эсептеринин балансында турган акча каражаттарынын калдыктарын конвертациялоо жолу менен жүргүзүлөт. Мында валюталык субэсептерди нормалдаштыруу тартиби төмөнкүдөй жүзөгө ашырылат (артыкчылыктын азаюу тартибинде): 1. сомдук суб-эсеп (KGS), 2. долларлык суб-эсеп (USD), 3. евролук суб-эсеп (EUR), 4. рублдик суб-эсеп (RUB).
- 129.9. Карт-эсеп боюнча техникалык овердрафт келип чыккан шартта, бул карыз ошол карыз түзүлгөн учурга карата колдонулуп жаткан банктын коммерциялык курсу (сатып алуу) боюнча KGS менен эсепке алынат.
130. Карт-эсептин валютасынан айырмаланган валютада карталык операцияларды жүргүзүү учурунда Банк ушул Эрежелердин 12-главасына ылайык акцептсиз эле акча каражаттарын карт-эсептин валютасына конвертациялоону жүргүзөт. Муну менен Картанын ээси Банкка ушул Эрежелердин жана келишимдин негизинде жана картанын ээси тарабынан кандай формада болбосун кошумча макулдугусуз карт эсеби боюнча акча каражаттарын акцептсиз конвертациялоону жүргүзүүгө ыйгарым укук берет.
131. Картанын ээси ийгиликсиз деп эсептеген ийгиликтүү карталык операциялар боюнча акча каражаттарын мөөнөтүнөн мурда блоктон чыгаруу авторизацияланган күндөн тартып 3 (үч) календардык күндөн эрте эмес убакытта мүмкүн болот. Карталык операцияны блоктон чыгаруу карт-эсептин валютасындагы мурда блоктон чыккан суммага барабар суммада жүргүзүлөт. Бул учурда Банк төмөнкү учурларда акча каражаттарын мөөнөтүнөн мурда блоктон чыгаруудан баш тартууга укуктуу:
- 131.1. Эгерде картанын ээси СТИден карталык операциянын ийгиликсиздиги жөнүндө тастыктоочу документтерди бербесе же толук эмес көлөмдө берсе;
- 131.2. эгерде тастыктоочу документтерде камтылган маалыматтар боюнча мөөнөтүнөн мурда блоктон чыгаруу суралган карталык операцияны толук идентификациялоого мүмкүн болбосо (карталык операциянын суммасы, операциянын валютасы, операция ишке ашырылган күн / убакыт жөнүндө

- маалымат жок же дал келбей турган болсо, авторизация коду же банктын ПБда болгон карталык операциялардын башка идентификаторлору);
- 131.3. эгерде тиешелүү төлөм системасынын маалыматтары карталык операцияны ийгиликсиз авторизациялоо фактысын тастыктабаса;
- 131.4. Эгерде картанын ээси Банктын тарифтерине ылайык акча каражаттарын мөөнөтүнөн мурда блоктон чыгаруу үчүн комиссия төлөбөсө.
132. Акча каражаттарын блоктон чыгаруу төлөм системасы аркылуу электрондук түрдө келип түшкөн банк-эквайердин авторизацияланган суроо-талабынын маалыматтарына ылайык жүргүзүлөт.
133. Карталык операциянын карт-эсебинен мурда эсептен чыгарылган суммасын толук кайтарып берүү банк-эквайердин/СТИнин демилгеси боюнча баштапкы карталык операциянын толук суммасында жана валютасында жүргүзүлөт. Эгерде карт эсебинин валютасы карталык операциянын валютасынан айырмаланса, карталык операцияны толук жокко чыгаруу банктын баштапкы карталык операциянын күнүнө карата белгиленген коммерциялык курсу боюнча жүргүзүлөт.
134. Карталык операцияны жарым-жартылай жокко чыгаруу банк-эквайердин/СТИнин демилгеси боюнча баштапкы карталык операциясынын жарым-жартылай суммасында жана валютасында жүргүзүлөт. Эгерде карт эсебинин валютасы карталык операциянын валютасынан айырмаланса, карталык операцияны жарым жартылай жокко чыгаруу банктын жарым жартылай алынып салынган карталык операциянын күнүнө карата белгиленген коммерциялык курсу боюнча жүргүзүлөт.
135. Карточкага акча каражаттары кредиттик карта операциялары (credit жана/же credit adjustment ж.б.) жана/же картаны кайтаруу операциясы (reversal) түрүндө келип түшкөндө, бул картанын ээсинин карт эсебине жеткиликтүү балансынын көбөйүшүнө алып келет (мындан ары кредиттик/кайтаруу карта операциясы) Банк картанын ээсинин кредиттик/кайтаруу карталык операциялардын тастыктаган документтери жок болсо, карт эсебин жана/же картаны 30 (Отуз) календардык күнгө чейин бир тараптуу блоктоого укуктуу. Банк-эквайер тарабынан мурда келип түшкөн кредиттик жана/же кайтарылуучу карталык операциянын суммасын кайтарып алуунун натыйжасында карт-эсеп боюнча техникалык овердрафт түзүлгөн учурда, картанын ээси карт-эсеп боюнча түзүлгөн карызды банктын биринчи талабы боюнча төлөөгө милдеттүү.

9-глава. Карталык операциялар боюнча талаш-тартыштарды жөнгө салуу.

136. Картанын ээсинде талаш – тартыштуу карталык операциялар (финансылык дооматтар) болгон учурда, картанын ээсине иликтөө жүргүзүүгө белгиленген үлгүдөгү арыз берүү үчүн банкка кайрылуу сунушталат (Диспуттук операциясы жөнүндө арыз-мындан ары Диспутка арыз), ошондой эле зарыл болгон учурда талаш-тартыштуу карталык операциясы боюнча акча каражаттарын кайтарып берүүгө картанын ээсинин укугун тастыктаган документтерди берүү сунушталат.
137. Картанын ээсинин дооматы жана Банктын тарифтерине ылайык комиссияны төлөө негиздүү болгон учурда, Банк төлөм системаларынын эрежелеринин алкагында Картанын ээсинин атынан банк-эквайерге карата финансылык дооматты демилгелейт.
138. Банк-эквайер картанын ээсинин финансылык дооматы менен макул болгон учурда, Банк карт-эсептеги карталык операциянын суммасын тиешелүү төлөм системаларынын эрежелеринде жана Банктын ички жол-жоболорунда белгиленген тартипте жана мөөнөттөрдө калыбына келтирет.
139. Негизсиз финансылык дооматтар үчүн төлөм системалары тарабынан айыптык комиссиялар белгиленген, алар талаш туудурган карталык операциянын суммасынан ашып кетиши мүмкүн. Банк картанын ээсинин макулдугусуз эле

айыптык комиссияларды жана негизсиз финансылык доонун суммасын карт-эсептен чыгарып салууга укуктуу.

140. Алдамчылыкка баруу же карт-эсепке санкциясыз кирүү себептери боюнча талашууга жатпайт жана картанын ээси тарабынан төмөнкү карталык операциялары ишке ашырылган катары таанылат:
- 140.1. ПИН-кодду киргизүү менен ишке ашырылган, картаны жеке көрсөтүү менен өткөн карталык операциялар, бул учурда карт чибинин жана/же магниттик тилкенин маалыматтарын окуган;
 - 140.2. Картаны физикалык көрсөтүү менен байланышуу/контактсыз (PayWave) төлөмдөр үчүн, ПИН-кодду киргизбестен жасалган карталык операциялар;
 - 140.3. 3D Secure сыр сөзүн киргизүү менен ишке ашырылган карталык операциялар;
 - 140.4. QR кодун колдонуу менен операцияларды кошкондо, Optima 24те жасалган карталык операциялар;
 - 140.5. картанын токени боюнча жүргүзүлгөн карталык операциялар.
141. Эгерде картанын ээси тарабынан ал ишке ашырылган күндөн тартып 45 календардык күндүн ичинде карт-эсепке санкцияланбаган кирүү мүмкүндүгүнүн себеби боюнча банкка диспутка арыз берилбесе, карталык операция картанын ээси тарабынан санкцияланган болуп эсептелет. Талашка түшкөн карталык операциялардын максималдуу саны бир карта боюнча акыркы 120 (жүз жыйырма) календардык күн үчүн 35 (отуз беш) даанадан ашпоого тийиш.
142. Эгерде картанын ээсинин арызынын мөөнөтү талаштуу карт операциясы жасалган күндөн тартып 120 (жүз жыйырма) календардык күндөн ашса, Банк карттык операциялар боюнча диспутка арызды кабыл алуудан баш тартууга укуктуу.
143. Карт-эсеп боюнча жүргүзүлүп жаткан карталык операцияларга контролдук кылуу жана карт-эсепке санкцияланбаган кирүү мүмкүндүгү болгон учурда өз убагында реакция кылуу жана картаны блокко салуу максатында картанын ээсине карталык операциялар боюнча смс/push-билдирүүлөрдү алуу кызматын кошуу, ошондой эле оптималдуу 24тө үзгүлтүксүз өз алдынча түзүү же банктын бөлүмдөрүнөн карт-эсеп боюнча көчүрмөнү талап кылуу сунушталат.

10-глава. Карталык операцияларга мониторинг жүргүзүү жана карталарды блокко салуу.

144. Банк картанын ээлеринин карт эсептерине уруксатсыз кирүү тобокелдигин азайтуу максатында, шектүү, алдамчылык жана/же адаттан тышкаркы операцияларды аныктоо максатында, Банк карталык операцияларга мониторинг жүргүзөт.
145. Банк Картанын ээсинин карталык операцияларын жүргүзүүгө катышуусун тактоо максатында мониторингдин жыйынтыгы боюнча картаны блокко сала алат, ошондой эле:
- 145.1. Эгерде картанын ээсинин алдамчылыгына же картанын ээсинин алдамчылык схемасына катышуусуна шектүү болсо;
 - 145.2. социалдык тармактардын колдонуучуларынын же топтордун мүчөлөрүнүн карта ээсинин дарегине терс пикирлери болгон учурда.
146. Картаны/карта эсебин блокко салуу Банк тарабынан бир тараптуу тартипте жүзөгө ашырылат, мында ушул Эрежелердин 145-пунктунда көрсөтүлгөн себептер боюнча блокко салуу бардык жагдайлар такталганга чейин блокко салуу мөөнөтүн дагы узартууга Банктын укугу менен 30 (отуз) календардык күнгө чейинки мөөнөткө жүргүзүлүшү мүмкүн.
147. Эгерде Банк тарабынан бир нече ийгиликсиз картаны авторизациялоо аныкталса: 2 (эки) календардык күндүн ичинде 5 (беш) же андан көп ийгиликсиз карталык операциялар, жабылуу мүмкүнчүлүгүнөн жана/же каражаттардын жетишсиздигинен жана/же картанын ээси менен байланыштын жоктугунан улам карталык операцияларга катышуу жана/же карт эсебинин толукталбаганы

жана/же жазылууну токтотуу/картаны кайталануучу төлөмдөрдөн ажыратуу кайталануучу төлөмдөр үчүн, Банк картаны токтотуу баракчасына жайгаштырууга укуктуу. Картаны токтотуу баракчасынан чыгаруу Банктын тарифтерине ылайык жүргүзүлөт

11-глава. E-PIN функциясы менен чыгарылган карталар үчүн PIN кодду орнотуунун жол-жобосу.

148. E-PIN карталык операциясын аткаруу үчүн ПИН код болуп саналбайт.
149. E-PIN функциясы бар карталарды чет өлкөдө активдештирүү мүмкүн эмес.
150. Банкоматта E-PINди активдештирүү коду 30 календардык күн бою жарактуу.
151. E-PIN функциясы бар картаны алгандан кийин, картанын ээси 2424 номерине төмөнкү форматта SMS билдирүү жөнөтүшү керек: EPIN xxxx – мында xxxx картанын номеринин акыркы төрт саны, бул учурда регистр маанилүү эмес, сандар менен тамгалардын ортосунда боштук бар. Ар бир картанын ээси үчүн смс-билдирүүдөгү акыркы төрт цифра уникалдуу.
Мисалы: epin 4567, же Epin 4567, же EPIN 4567.
152. E-PIN суроо-талапты 2424 номерине жөнөтүү картаны чыгарууга арызда көрсөтүлгөн телефон номеринен жана ал Банктын маалымат базасында бар болсо гана мүмкүн болот.
153. Картанын ээсинин SMS билдирүүсүнө жооп катары 151-пунктуна ылайык, Банк системасы убактылуу E-PIN-код менен SMS билдирүүнү жөнөтөт: “Vvedite na bankomate E-PIN: 9175 i pridumayte svoi PIN-kod. Srok deystviya E-PIN - 30 dney. Informaciya po tel. (0312) 90 59 59». Убактылуу E-PIN код атайын алгоритмдин жардамы менен түзүлөт жана белгилүү бир картанын ээсине гана арналган.
154. Кодду алгандан кийин, картанын ээси 30 күндүн ичинде жаңы ПИН-кодду орнотушу керек, ал үчүн картаны банкоматка салып, пайда болгон тилди тандоо терезесинде – керектүү тилди тандоо керек.
155. E-PIN кодду киргизүү үчүн экран пайда болгондо, 151-пункта ылайык СМС-билдирүү аркылуу алынган убактылуу активдештирүү кодун киргизиши керек. Киргизилген ар бир цифра "X" белгиси менен маскировкаланат.
156. Туура эмес киргизилген E-PIN коду болгон учурда, банкомат тиешелүү эскертүү берет. Мында картанын ээси 151-пунктка ылайык SMS-билдирүү аркылуу алынган туура E-PIN кодду кайталап киргизүүгө милдеттүү. Картанын ээсине туура E-PIN кодду киргизүү үчүн үч жолу аракет берилет, андан кийин картанын ээси жаңы E-PIN кодду талап кылышы керек (151-153-бөлүктөр).
157. Туура E-PIN код номерин киргизгенден кийин, банкомат төлөм картасынын ПИН-кодун орнотуу үчүн экранга өтөт.
158. Картанын ээси өзү түзгөн ПИН-кодду киргизиши керек, ал келечекте операцияларды жүргүзүүдө аны колдонот. Андан кийин ырастоо үчүн тандалган ПИН-кодду киргизүүнү дагы бир жолу кайталаңыз.
159. Андан кийин, E-PINди PIN-кодго өзгөртүү боюнча транзакция аяктайт, бул туурасында банкоматтын квитанциясын басып чыгаруу күбөлөндүрөт. Эми ПИН-код орнотулуп, карта активдештирилди, жана картанын ээси колдонууга даяр.
160. ПИН-код белгиленген E-PIN дин функционалдуулугу менен картаны кайра чыгаруу зарыл болгон учурда:
 - 160.1. картанын физикалык бузулушуна байланыштуу картанын ээсинин ПИН-кодун сакталып калган учурда, карта кайра чыгарылат;
 - 160.2. картанын ээси ПИН-кодду жоготкондугунун (унутуп калгандыгынын) кесепетинен картаны кайра чыгаруу милдеттүү эмес. Картанын ээсинин банкка кат жүзүндө кайрылуусу боюнча ПИН-кодду өчүрүшөт. Жоголгон (унутулган) ПИН-код өчүрүлгөндөн кийин, картанын ээси жаңы ПИН-кодду орнотуу үчүн ушул Эрежелердин 151-153-пункттарына ылайык аракеттерди жүргүзүүсү зарыл.

161. Е-PIN функциясы менен чыгарылган карта боюнча ПИН-кодду банктын бөлүмүндөгү банктын POS-терминалында орнотуу же алмаштыруу картанын ээсин идентификациялоодон өткөндөн кийин банктын ички жол-жоболоруна ылайык жүргүзүлөт.

12-глава. QR-код жана коопсуздук эрежелери менен төлөө боюнча нускама.

162. QR-коддун жардамы менен төлөө боюнча нускама:
- 162.1. 1 кадам: банктын мобилдик тиркемесин ачыңыз. Смартфондо сиздин банкыңыздын тиркемесин иштетиңиз.
 - 162.2. 2-кадам: Банктын мобилдик тиркемесинин негизги менюсунан QR-код менен төлөө функциясын табыңыз.
 - 162.3. 3-кадам: смартфондун камерасын сизге көргөзгөн QR-кодго багыттаңыз. QR-код сканерлөө талаасында толук көрүнүп турганын текшериңиз.
 - 162.4. 4-кадам: Санерлегенден кийин, төлөм маалыматы (сумма, алуучу) көрсөтүлгөн маалыматка дал келерин текшериңиз. Бардык төлөм / которуу деталдарын кылдаттык менен текшериңиз.
 - 162.5. 5-кадам: Төлөмдү / которууну ырастаңыз. Зарыл болсо, керектүү маалыматтарды киргизиңиз (мисалы, сумма) жана төлөмдү ырастаңыз. ПИН-кодду киргизүү же биометрикалык аутентификацияны колдонуу керек болушу мүмкүн (манжа изи, бет).
 - 162.6. 6-кадам: Ийгиликтүү төлөө жөнүндө эскертме алганыңызды текшериңиз. Өзүңүздүн коопсуздугуңуз үчүн ырастоо скриншотун сактаңыз же алыңыз.
163. QR коддун колдонуу менен төлөм/каторуу учурунда коопсуздук эрежелери:
- 163.1. Банктын мобилдик тиркемесин алсыздыктардан жана коопсуздук коркунучтарынан коргоо үчүн дайыма жаңылап туруңуз.
 - 163.2. Эсебиңиздеги бардык операцияларды көзөмөлдөө үчүн банктын тиркемесинде транзакциялар туурасында эскертмелерди күйгүзүңүз.
 - 163.3. Текшерилген булактардан жүктөлүп алынган банктын расмий мобилдик тиркемеси аркылуу гана сатып алууларды / которууларды жүргүзүңүз (Google Play, App Store).
 - 163.4. Төлөө / которуу алдында QR кодду алмаштыруу коркунучун жокко чыгаруу үчүн сканерленип жаткан QR коддун аныктыгын текшериңиз (мисалы, сатуу пунктунда статикалык QR коду жок экенин текшериңиз).
 - 163.5. Эгер сиз QR коддун окуп жатканда төлөм/каторуу үчүн веб-сайтка багытталсаңыз, URL "https://" менен башталып, расмий доменге таандык экенин текшериңиз. Жеке же банк картаңыздын маалыматтарын, анын ичинде текшерилбеген же шектүү сайттарга жашыруун карта же мобилдик тиркеме маалыматын киргизбеңиз.
 - 163.6. Туура эмес которуу учурунда, эгерде сиз туура эмес сумманы ички код аркылуу которсоңуз / төлөсөңүз, сатуучуга кабарлаңыз, ак ниеттүү сатуучу дароо ашыкча акчаны кайтарып бериши керек.
 - 163.7. QR коддун колдонуу менен жүргүзүлгөн төлөмдөр/акча которуулар үчүн бардык жоопкерчилик картанын ээсине жүктөлөт. Акча которуулар, анын ичинде QR коддун колдонуу менен которуулар ыктыярдуу жана кайтарылгыс болуп эсептелет.

13-глава. Акча каражаттарын конвертациялоо.

164. **Моноалюталык карталар боюнча конверсиянын негизги эрежелери.**
- 164.1. **Эреже №1:** Карталык операциянын валютасы карт-эсепти жүргүзүү валютасы менен дал келген учурда акча каражаттарын конвертациялоо жүргүзүлбөйт.
 - 164.2. **Эреже №2:** башкаруу валютасы АКШ доллары (USD доллары) менен карта боюнча кыргыз сомунда (KGS) карталык операция жасалган учурда,

конвертациялоо Банктын авторизациялоо күнүнө карата коммерциялык курсу (сатып алуу) боюнча жүргүзүлөт.

164.3. **Эреже №3:** Кыргыз сому (KGS) валютасы менен карта боюнча АКШ долларында (USD) карта операциясы жасалган учурда, конвертациялоо Банктын коммерциялык курсу боюнча (сатуу) карта операциясына уруксат берилген күндөрү жүргүзүлөт.

164.4. **Эреже №4:** картанын операциясы кыргыз сомунан (KGS) же АКШ долларынан (USD) башка валютада жүргүзүлгөн учурда, карта операциясынын суммасын конвертациялоо эки этапта ишке ашырылат:

164.4.1. 1-Этап: карта операциясынын USD валютасынан төлөм системасынын курсу боюнча OIF ченге туураланган валютага конвертациялоо;

164.4.2. 2-этап: Эгерде карта АКШ доллары (USD) болгон эсеп валютасы менен чыгарылса, транзакциянын суммасы 164.4.1-пунктуна ылайык суммада USD эсептен чыгарылат. Эгерде карта кыргыз сому (KGS) валютасында чыгарылса, анда карта операциясынын суммасы Банктын коммерциялык курсу (сатуу) боюнча USD дан KGSка конвертацияланат.

165. **Моноалюталык карталар боюнча конверсиянын мисалдары.**

165.1. Эсептешүү үчүн кабыл алынган шарттар (төмөндөгү таблица) бирдиктүү валюталык карттар боюнча карт операцияларын иштетүү мисалдарынын иллюстрациясы катары көрсөтүлгөн:

165.2. №1 мисал

Картанын түрү	Сом менен карта		Доллар менен карта	
Картадагы калдык	6400 KGS		72 USD	
Банктын коммерциялык курсу (\$/KGS)	сатып алуу		сатуу	
	85		90	
Чыгым транзакциясы	СТИДен, Интернет-сайттан товар/кызмат көрсөтүүлөрдү сатып алуу боюнча карталык операция, ОПТИМА24Тmе кызмат көрсөтүүчүнүн пайдасына төлөм ж. б.			
Транзакциянын суммасы жана валютасы	6000 KGS	68 USD	6000 KGS	68 USD
Авторизациялоо этабы * -карт-эсептин валютасындагы сумманы блоктоо	6000 KGS	6120 KGS	70,59 USD	68 USD
Авторизациялоо этабында картадагы жеткиликтүү баланс	300 KGS	280 KGS	1,41 USD	4 USD
Постирлөө этабы * -карта-эсептин валютасында эсептен чыгарууга арналгансумма	6000 KGS	6120 KGS	70,59 USD	68 USD
Карт-эсептин валютасындагы калдыктын жыйынтыгы (+/-)	300 KGS	280 KGS	1,41 USD	4 USD

* $USD\ 68 * 90 = 6120\ KGS / 6000\ KGS / 85 = 70,59\ USD$

165.3. №2 мисал

Картанын түрү	Сом менен карта	Доллар менен карта
Картадагы калдык	6400 KGS	72 USD
Банктын коммерциялык курсу (USD/KGS)	сатып алуу	сатуу
	85	90
OIF	1,25%	
Ошол күнгө карата курс	Авторизациялоо	Постирлөө
Курс Visa (EUR/USD)	1,07	1,08
Курс Visa (USD/TRL)	15	14
OIF ченге туураланган Visa (EUR/USD) курсу	1,08	1,09

OIF ченге туураланган Visa (USD/TRL) курсу	14,81		13,83	
Чыгым транзакциясы*	* дүкөндөн товар/кызмат сатып алуу боюнча карталык операция, Интернет-сайттан сатып алуу ж. б.			
Транзакциянын суммасы жана валютасы	65 EUR	1000 TRL	65 EUR	1000 TRL
Авторизациялоо этабы * -карт-эсептин валютасындагы сумманы блоктоо	6318 KGS	6076,80 KGS	70,20 USD	67,52 USD
Авторизациялоо этабында картадагы жеткиликтүү баланс	82 KGS	323,20 KGS	1,80 USD	4,48 USD
Постирлөө этабы ** -карта-эсептин валютасында эсептен чыгарууга арналган сумма	6376,50 KGS	6507,90 KGS	70,85 USD	72,31 USD
Карт-эсептин валютасындагы калдыктын жыйынтыгы (+/-)	23,50 KGS	-107,90 KGS	1,15 USD	-0,31 USD

* EUR 65 * 1.08 = **USD 70, 20** * 90 = 6318 KGS / TRL 1000 : 14, 81 = **USD 67.52** * 90 = 6076,80 KGS

** EUR 65 * 1.09 = **USD 70.85** * 90 = 6376, 50 KGS / TRL 1000 : 13, 83 = **USD 72.31** * 90 = 6507,90 KGS

166. **Моноалюталык карталар боюнча конверсиянын негизги эрежелери.**

166.1. **Эреже № 1:** карталык операцияны KGS же USD же EUR менен жүргүзүүдө, тиешелүүлүгүнө жараша сом же АКШ доллары же евро суб-эсептериндеги жеткиликтүү калдык жетиштүү болгон шартта, каражаттар конвертацияланбайт. KGS менен жүргүзүлгөн карта операциясы сом суб-эсебинен, USD менен жасалган карта операциясы доллар суб-эсебинен чыгарылат, EUR менен жасалган карта операциясы евро суб-эсебинен чыгарылат.

166.2. **Эреже №2:** KGS же USD, же EUR менен карта операциясын жүргүзүүдө, тиешелүүлүгүнө жараша сом же доллар же евро суб эсептеринде акча каражаттары жетишсиз же жок болгон учурда, бул суб эсептер карта операциясы жасалган күнгө Банктын коммерциялык курсу боюнча конвертациялоо менен башка суб эсептердин эсебинен нормалдаштырылат. Суб-эсептерди нормалдаштыруу ушул Эрежелердин 129.8-пунктунда көрсөтүлгөн суб-эсептердин артыкчылыгы боюнча жүргүзүлөт.

166.3. **Эреже №3:** карталык операцияны KGS /USD/ EUR айырмаланган валютада жүргүзүүдө карталык операциянын суммасын конвертациялоо эки этап менен ишке ашырылат:

166.3.1. 1-Этап: карта операциясынын USD валютасынан төлөм системасынын курсу боюнча OIF ченге туураланган валютага конвертациялоо;

166.3.2. 2-Этап: суб-эсепте АКШ долларындагы (USD) акча каражаттары жетиштүү болгон учурда 166.3.1-пунктка ылайык өлчөмдөгү карт операциясынын суммасы доллардык суб-эсебинен чыгарылат. Баланс жетишсиз болгон же доллардык суб-эсепте акча каражаттары жок болгон учурда карталык операциянын суммасын эсептен чыгаруу доллардык суб-эсепти нормалдаштыруунун эсебинен, карталык операцияны постирлөө күнүнө карата банктын коммерциялык курсу боюнча конвертациялоо менен башка суб-эсептердин эсебинен жүргүзүлөт. Суб-эсептерди нормалдаштыруу ушул Эрежелердин 129.8-пунктунда көрсөтүлгөн суб-эсептердин артыкчылыгы боюнча жүргүзүлөт.

167. **Мультивалюттук карталар боюнча конвертациянын мисалдары.**

167.1. Эсептешүү үчүн кабыл алынган шарттар (төмөндөгү таблица) мультивалюталык карттар боюнча карт операцияларын иштетүү мисалдарынын иллюстрациясы катары көрсөтүлгөн:

Суб-эсептер боюнча калдыктар	KGS	USD	EU R	RU B
	5000	150	150	1000

KGS картасындагы жеткиликтүү калдык	33800	
Валюталар курсу	сатып алуу	сатуу
Банктын коммерциялык курсу (USD /KGS)	85	90
Банктын коммерциялык курсу (EUR/KGS)	100	110
Банктын коммерциялык курсу (KGS)/RUB)	1,05	1,2
	Авторизациял оо	Постирлө ө
Visa төлөм системасынын курсу (GBP / USD)	0,83	0,81
Visa төлөм системасынын курсу (USD /TRL)	15	14
OIF ченге туураланган Visa (GBP /USD) курсу	0,82	0,80
OIF ченге туураланган Visa (USD/TRL) курсу	14,81	13,83
OIF чени	1,25%	
Visa to Visa которуусу үчүн комиссия(Visa Direct)	0,8% min. 250KGS	
Үчүнчү тараптын банкоматтарынан накталай акча алуу үчүн Комиссия	0,8% min. 120KGS	
Мультипликатор (АТМде накталай акча алуу операциялары үчүн)	2%	

167.2. **Мисал №1:** 2500 KGS суммасында чыгымдык карта операциясын ишке ашырууда (товарды/кызмат көрсөтүүнү дүкөндөн сатып алуу, банктын банкоматынан накталай акча каражаттарын алуу, Оптима 24тө кызмат көрсөтүүчүнүн пайдасына төлөө ж. б.):

167.2.1. Авторизациялоо: 2500 KGS сумма блокко салынат. Жеткиликтүү баланс 31300 KGS ге барабар болот

167.2.2. Постирлөө: сом суб-эсебинен 2500 KGS алынат.

167.2.3. Жыйынтыгы: акыркы өз ара эсептешүүлөрдөн кийин суб-эсептердеги калдыктар: KGS - 2500; USD – 150, EUR - 150; RUB - 1000

167.3. **Мисал №1:** 6000 KGS суммасында чыгымдык карта операциясын ишке ашырууда (товарды/кызмат көрсөтүүнү дүкөндөн сатып алуу, банктын банкоматынан накталай акча каражаттарын алуу, Оптима 24тө кызмат көрсөтүүчүнүн пайдасына төлөө ж. б.)суб-эсептер боюнча конвертациялоо жана нормалдаштыруу төмөнкүдөй жүргүзүлөт:

167.3.1. Авторизациялоо: 6000 KGS сумма блокко салынат. Жеткиликтүү баланс 27800 KGS ке барабар болот

167.3.2. Постирлөө: 5000 KGS суммасы KGS суб эсептин эсебинен чыгарылат, калган 1000 KGS банктын коммерциялык курсу (сатып алуу) боюнча доллардын суб эсебинен нормалдаштырылат. Нормалдаштыруунун эсеби: $1000 \text{ KGS} / 85 = 11,76 \text{ USD}$

167.3.3. Бардыгы: акыркы өз ара эсептешүүлөрдөн кийин суб-эсептердеги калдыктар: KGS - 0; USD – 138.24, EUR - 150; RUB - 1000

167.4. **Мисал №3:** 160 USD суммасында чыгымдалуучу карталык операцияларды (башка картага акча которуу) жүргүзүүдө суб-эсептер боюнча конвертациялоо жана нормалдаштыруу төмөнкүдөй жүргүзүлөт:

167.4.1. Авторизациялоо: 160 USD которуунун суммасы блокко салынат, ошондой эле которуу үчүн комиссиянын суммасы (0.8% мин.120 KGS) Банктын коммерциялык курсу боюнча (сатып алуу) $\$160 \cdot 85 = 13600 \text{ KGS}$ (каторуунун суммасы) + 120KGS (комиссиянын суммасы), бардыгы $13600 + 120 = 13720$. Жеткиликтүү баланс 20080 KGS ке барабар болот

167.4.2. Постирлөө: картадан доллардын суб-эсебинен 150 USD жазылат, калган 10 USD акча которуу суммасы жана 120 USD комиссия суммасы банктын коммерциялык курсу (Сатуу) боюнча конвертациялоо жолу менен сом суб-эсебинен нормалдаштырылат. Эсептөө: $10 \text{ USD} \cdot 90 = 900 \text{ KGS}$. Бардыгы: $900 + 120 = 1020 \text{ KGS}$

167.4.3. Бардыгы: акыркы өз ара эсептешүүлөрдөн кийин суб-эсептердеги калдыктар: KGS - 3980; USD – 0, EUR - 150; RUB - 1000

167.5. **Мисал №4:** Чыгыш карталык операциясын ишке ашырууда (банк-эквайердин 1% комиссиясы шартында чет өлкөдө банкоматтан акча каражаттарын алуу) 200 GBP Кошумча эсептер боюнча конвертация жана нормалдаштыруу төмөнкүдөй жүргүзүлөт:

167.5.1. Авторизациялоо: 200 GBP суммасы OIF ченине туураланган VISA курсу боюнча USDга айландырылат. Эсептөө: $200 \text{ GBP} / 0,82 = 244 \text{ USD}$ плюс 1% эквайер банктын комиссиясы $244 \text{ USD} + 1\% = 246,44 \text{ USD}$. Банктын коммерциялык курсу боюнча (сатып алуу) блокко салууга карата сумма $246,44 \text{ USD} * 85 = 20947,40 \text{ KGS}$ түзөт **+мультипликатор** $20947,40 \text{ KGS} * 2\% = 418,95 \text{ KGS}$ + накталай акча берүү үчүн комиссия 250KGS. Бардыгы $20947,40 \text{ KGS} + 418,95 \text{ KGS} + 250 \text{ KGS} = 21616,35 \text{ KGS}$. Жеткиликтүү баланс 12183,65 KGS ге барабар болот

167.6. Постирлөө: 1-этап: 200 GBP суммасы OIF ченине туураланган VISA курсу боюнча USDга айландырылат. Эсептөө: $200 \text{ GBP} / 0,80 = 250 \text{ USD}$ плюс 1% эквайер банктын комиссиясы $250 \text{ USD} + 1\% = 252,5 \text{ USD}$. Мында 102,50 USD өлчөмүндө карызды түзүү менен, 252,5 USD болгон карта операциясынын бүткүл суммасы долларлык субэсептин эсебинен чыгарылат; 2-этап: 102,50 USD суммасы сом субэсепинен конвертациялоонун эсебинен нормалдаштырылат. Эсептөө: $102,50 \text{ USD} * 90 = 9225 \text{ KGS}$ жана комиссия 250 KGS, бардыгы 9475 KGS. Сомдук суб эсепте 5000 KGS суммасында болгон калдыктарды эске алуу менен, 4475KGS суммасында эсептен чыгарылуучу калган сумма Банктын коммерциялык курсу боюнча евро суб эсептен конвертациялоо жолу менен нормалдаштырылат (сатып алуу). Эсептөө: $4475 \text{ KGS} / 100 = 44.75 \text{ EUR}$

167.6.1. Карталык операция постирленгенден кийин карт-эсептин суб-эсептери боюнча калдыктар төмөнкүдөй болот: KGS - 0; USD -0, EUR – 105.25; RUB – 1000

167.7. **Мисал 4:** кириш карталык операция-картага 705 USD өлчөмүндө кириш которуу

167.7.1. Авторизациялоо: блокировкага чейинки сумма (сомдук валюта куржуну боюнча жеткиликтүү балансты көбөйтөт) банктын коммерциялык курсу боюнча банктын комиссиясын (0,7%) алып салганда которулган суммага барабар болот (**сатып алуу**). Эсептөө: $(705 - (705 * 0,7\%)) * 85 = 59505,1 \text{ KGS}$. **Маанилүү!!!** Акыркы постирлөөгө чейин келип түшкөн акча которуунун суммасы KGS менен так эсепке алынат, ошондуктан банк курстук айырмага жол бербөө үчүн акча каражаттарын сарптоодон карманууну сунуштайт.

167.7.2. Постирлөө: которуу суммасы минус Банк комиссиясынын суммасы доллардын суб эсепти төмөнкү өлчөмдө көбөйтөт: $705 - (705 * 0,7\%) = 700,06 \text{ USD}$

167.7.3. Карталык операция постирленгенден кийин карт-эсептин суб-эсептери боюнча калдыктар төмөнкүдөй болот: KGS - 500; USD - 850,06, EUR – 150; RUB – 1000

167.8. **Мисал 5:** Чет өлкөлүк валютада чыгымдалуучу карт операциялары (талап боюнча төлөнүүчү картага / эсепке банк ичиндеги которуу) 140 USD. Эсептөөлөр үчүн маалыматтар мисал катары келтирилген.

Суб-эсептер боюнча калдыктар	2000 KGS	50 USD	50 EUR	1500 RUB
KGS картасындагы жеткиликтүү калдык	12825			
Валюталар курсу	сатып алуу		сатуу	
Банктын коммерциялык курсу (USD /KGS)	85		90	
Банктын коммерциялык курсу (EUR/KGS)	100		110	

Банктын коммерциялык курсу (KGS)/RUB	1,05	1,2
Динамикалык Мультипликатор*:		
Динамикалык Мультипликатор USD	6%	
Динамикалык Мультипликатор EUR	9,09%	
Динамикалык Мультипликатор RUB	12,5%	

* чет элдик валютадагы мультивалюталык картадан акча каражаттарын которууда азайтылбаган акча калдыгынын суммасын эсептөө үчүн колдонулат. Динамикалык мультипликатор Оптима24 системасы тарабынан автоматтык түрдө тандалган чет өлкө валютасынын банктын коммерциялык курстарынын (сатып алуу курсу жана сатуу курсу) ортосундагы айырма катары пайыздык катышта эсептелет. Динамикалык мультипликатор тарабынан эсептелген азайтылбаган калдыктын суммасы карт-эсеп боюнча акча каражаттарынын колдонууга жеткиликтүү калдыгын азайтат.

167.8.1. Эсептөө жетиштүү акча каражаттардын карта-эсеп боюнча: - аракетти жүзөгө ашырууда внутрибанковского которуу суммасына 140USD, картадагы керек калдык барабар суммада түгөнбөгүн калдыгын эсептелген ставкасына жараша динамикалык мультипликатора (6%) которуунун суммасынан же $(140\text{USD} \cdot 6\%) \cdot 85 = 8,4 \text{ USD} \cdot 85 = 714 \text{ KGS}$ плюс которуунун суммасы боюнча коммерциялык Банктын курсу (сатып алуу) же $140\text{USD} \cdot 85 = 11900 \text{ KGS}$. Бардыгы 12614 KGS. Карт эсептеги калдык (12825 KGS) минитмалдык жол берилген (12614 KGS) чектен ашкандыктан, система карта ээсине бул которууну жүргүзүүгө мүмкүндүк берет.

167.8.2. Авторизациялоо: акча каражаттарын блокко салуу үчүн жалпы сумма банктын коммерциялык курсу (сатып алуу) боюнча которуунун суммасын же $140 \text{ USD} \cdot 85 = 11900 \text{ KGS}$ түзөт

167.8.3. Постирлөө:

1-Этап: долларлык суб-эсептен 50USD өлчөмүндө эсептен чыгарылат, андан ары которуунун суммасын көбөйтүү картанын башка валюталык суб-эсептерин нормалдаштыруунун эсебинен жүргүзүлөт, атап айтканда:

2-Этап: эсептерди нормалдаштыруу:

- 1) которуунун суммасын нормалдаштыруу үчүн сумма $2000 \text{ KGS} / 90 = 22,22 \text{ USD}$ конвертацияланат;
- 2) которуунун суммасын нормалдаштыруу үчүн сумма $(50 \text{ EUR} \cdot 100) / 90 = 55,55 \text{ USD}$ конвертацияланат;
- 3) $12,23 \text{ USD}$ которуу суммасын нормалдаштыруу үчүн RUB менен суб-эсепте конвертацияланат: $(1048 \text{ RUB} \cdot 1,05) / 90 = 12,23$.
Бардыгы: $50 \text{ USD} + (2000 \text{ KGS} = 22.22 \text{ USD}) + (50 \text{ EUR} = 55.55 \text{ USD}) + (1048 \text{ RUB} = 12.23 \text{ USD}) = 140 \text{ USD}$

167.8.4. Карталык операция постирленгенден кийин карт-эсептин суб-эсептери боюнча калдыктар төмөнкүдөй болот: KGS - 0; USD -0, EUR – 0, RUB– 452

168. Карталар боюнча конверсиондук операциялар **Элкарт / Элкарт + Мир Акцепт (Accept)** ички ченемдик документтер жана төлөм системаларынын эрежелери (НСРПК Элкарт / НСПК МИР) менен жөнгө салынат.